

ELŐFIZETÉS

HELYBEN:

Egy évre ..... 24 korona.
Egy hóra ..... 2 korona.

VIDÉKEN:

Egy évre ..... 28 korona.
Egy hóra ..... 2 k. 40 f.

HIRDETÉSEK:

4-hasábos peit sor egyszer 20 fill.
minden következőnél 16 fillér.

Nyíttér peit sora 40 fillér.

SZERKESZTŐSÉG:

Aradi és csanádi egyesült
vasutak palotájában.
TELEFON-SZÁM: 357.

KIADÓHIVATAL:

Aradi Nyomda Részvénytársaság.

József főherceg-ut 22. sz.
TELEFON-SZÁM: 151.

ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI NAPILAP.

Arad, 1909.

FELELŐS SZERKESZTŐ:
STAUBER JÓZSEF.

Kedd, november 9.

Mal számunk főbb közleményei:

Kettészakadt a függetlenségi párt.
Két szó — 1310 korona.
A vesztőhely — Aradvárosasé.
Az inzultált városatyá.
Nusi naplójából.
A főmérnökne szerelme.
A két vezér.
Negyedmillió csalás a fővárosban.
Vasuti katasztrófák.
Tárca: A halál fogadója.

A kettévált függetlenségi párt.

Arad, november 8

Beszédek hangzottak, súlyosak és a jövőre kihatók; s a közvélemény a valóságot mégse a politikusok szónoklataiból, hanem a számok beszédéből olvassa ki. Makón, Justh Gyula beszámolóján, a harci zászló alatt kilencvennégy képviselő volt; Budapesten, a Kossuth Ferenc tiszteletére adott banketten hetvenkilencen. Körülbelül tiz-tizennégy képviselő volt mindkét részen „szellemileg közöttük.” Számszerint tehát körülbelül egyforma volt a függetlenségi párt két táborának tömörülése; azonban az, hogy Justh Gyula beszámolóján a pártnak ily nagy része vett részt s foglalt állást az ugynevezett mérsékelt politika ellen, szenzációs, sőt döntő erejű a bekövetkezendők irányítására.

A vasárnapi események kétségte-

lenül szakadást jelentenek a függetlenségi párt életében. A békitő kísérlet már talpon van, hogy a két frakciót kibékítse, s már a formát is megtalálták, a mely az ellentétek kiegyenlítésére alkalmas: pártértekezletet akarnak összehívni. Ha ez a békités sikerülne is, az egybedrótozás sokáig nem tartaná az erejét. A mint a koalícióbeli ellentétek is, minden erőlködés ellenére, a mely azt tovább össze akarta tartani, a teljes szétomláshoz vezettek, úgy a függetlenségi pártnak egyre élesebbé váló torzsalkodása, az elvi és személyi ellentétek miatt való elidegenedés, újra meg újra a szakításhoz vezetne.

Mindenesetre egészségesebb, tisztább politikai helyzet alakulna ki abból, ha ez a szétválasztás végre határozott formában is megtörténnék. A vasárnapi események után a függetlenségi párt úgy sem jelenthet olyan egységes pártot, amelyet kormányalakításra alkalmas többségnek lehetne tekinteni. A szétválasztásra talán megvolna a hajlandóság, csak azt a kérdést kell elintézni, ami a válási készülő házaspár között is a legnagyobb nehézséget okozza: ki maradjon a lakásban? Makón is azt hangoztatták, hogy aki az ő törekvéseiket nem helyesli, „az álljon félre az utból”, — s a budapesti banketten viszont azt tartják természetesnek, hogy az önálló bank hívei menjenek ellenzékbe, miután a kormányvállalás csakis posszibilis program mellett lehetséges.

A kibontakozást egyelőre a politikai körök is jobbra úgy képzelik el, hogy a függetlenségi pártnak mérsekeit tagjai — közelebbi meghatározással: a kik vasárnap Budapesten ebédelték — a velük fuzionáló hatvanhetesekkel kormányt vállalnak, a makói kilencvennégy pedig ellenzékbe megy. Akadnak akik valószínűnek tartják, hogy az ellenzéki padokra valamivel kevesebben követnék Justhot, mint az önálló bank mellett való manifesztálásra. De akár mind, következetesen megmaradnak, akár tiz-huszszal leolvadnak, a parlamentnek erős ellenzékét jelentik, a mely a szigorított házszabályok mellett is megnehezítené az újkormány párt dolgát. Az ilyen erős ellenzék azonban a parlamenti életre csak üdvös lehet s az önálló bank ügyére is eredményesebb, ha az ezért való harc nyíltan, különformált párt részéről történik, mintha az egy többségi párt belső életének el-elnyomott, s ki-kitörő jelensége.

A szakadás teljessé válása, vagy elodázása pár nap alatt el fog dölni. November 12-ére valószínűleg összehívják a képviselőházat s akkorra a kérdéseknek tisztázódni kell. S addigra talán a párt az a része is egyik vagy másik pártra áll, amelyik vasárnap Makó és Budapest között harmadik állomást talált: a várakozást.

A halál fogadója.

Irtá: Lengyel Géza.

A „Turul“-szállodáról, amikor megnyílt, elmondották az újságok, persze hátul a hirdetési rovat táján, hogy fényes, előkelő, modern és tele van a technika legfrissebb vívmányaival. Az utca, ahol ez a szálloda ujonnan festett homlokzatával viritott, nem tartozott éppen a legelőkelőbbek közé. A hotel azonban valóban ragyogott, mint az aranyos sujtás a portás sapkáján, a lépcső sárgaréz korlátja fényesre volt pucolva, a piros posztó szőnyeg finoman, urasan terült el. Berger Arpád, a tulajdonos, büszkén olvasta az újságok dicséreteit, amiknek minden sorát oly drága pénzen fizette meg és a sok vadonatúj, hitelbe készült holmi között körülnézve, éppen azon gondolkodott, ne adjon-e erkölcsös utasításokat a portásnak, ne tiltsa-e ki a szerelmes párocskákat, a futó vendégeket, ne fejlessze-e, — mint ahogy az újság-reklámok írták — valóban finom, családi szállóvá a fogadóját.

Az utca, a Turul utcája azonban nem volt túlságosan jó hírű. A pályaudvarok gazdag vendégei bizony nem tévedtek erre és a Turul lemondott a jó erkölcsökről, mihelyt az első fiáker megállott a szálloda előtt, mihelyt megér-

kezett az első finom, bár nem éppen hosszú utról érkezett pár.

Sokan persze konflison jöttek, még többen gyalog. De jöttek. Az erkölcs fölfüggesztése nem emelte ugyan az utca jó hírét, de az üzletnek használt. Vidám, forgalmas hely lett a Turul, a pénztárba bőven ömlöttek a koronák.

Jött azonban egyszer egy busifju és többé ki sem ment. Legalább a maga lábán nem. Kifogástalanul szíven lőtte magát. Bizonyosan volt rá oka Nem kereste, nem kutatta senki, csupán Berger Arpád állott csaknem sirva a hideg teste előtt. Bus ifjak számára azontul nem volt soha a Turulban hely. De nemsokára egy szerelmi dráma utolsó felvonása játszódott le az első emelet legszebb szobájában. Az újságok hasábszámba írták a kettős szerelmi drámáról, mert az eset szenzációs volt és Berger Arpád szegény, tehetetlen dühében a haját tépte. Ezentul szinte detektívvé figyeltette a vendégeit. Am furfangosak, alattomosan gonoszak az életunt emberek. Az egyik vasutróljött, kéziáskával, plédekkel, a másik vidáman füttyörészve lépett be a kapun, a halálhoz vezetőn. És, Berger Arpád szörnyű bánatára, mind revolvért használt, hangosat, ijesztőt, mindegyik gyászos eset lármás botrányjal járt.

— Legalább mérget innának, esendben — sóhajtozott Berger.

A Turult most már városszerte ismerték. Ez volt a halál fogadója. Neve — ingyen — mindennap belékerült az újságba. Életuntak, sikkasztók, szerencsétlen szerelmesek mind a Turult keresték föl.

— Forgalom volna — állapította meg Berger — de ezek a nyomorultak mind adós maradnak a fizetni valóval.

Adós volt pedig ő maga is, a berendezéssel, az ágyneművel, a kaucióval, mindennel. A csőd és a börtön fenyegette már. A butorgyáros, aki a részagyakat, szekrényeket szállította a jó reménység fejében, végre új gazdát szerzett a Turulnak, valami ambiciózus vidéki vendégelöst Berger Arpád aláírta az ügyvédnél a szerződést. Nem maradt egy fillérje sem, csupán a nyakán maradt a portás, a főpincér, akiknek a kaucióját kellett volna kifizetni, hogy legalább börtönbe ne kerüljön. Busan ballagott haza, a szállodába, Berger Arpád. A cifra homlokzaton már festették az új cégórt. A Turult „Arpád” nevére keresztelte el az új gazda. Berger Arpád fölment a szobájába és pakkolni kezdett. Abba hagyta. Revolvért vett elő és mire az új címet föl mázolták a kapu fölé, a halál fogadójából újra eltávozott valaki, maga a régi fogadós.

Kettészakadt a függetlenségi párt.

Justh Gyula makói beszámolója. — A Kossuth-bankett.

— Távirati tudósítás. —

Arad, november 8.

Az országos függetlenségi pártban dülő ellentétek vasárnap olyan cselekedeteket provokáltak, amelyek megpecsételték a tábor kettészakadását. Justh Gyula tegnap beszámoló beszédet mondott Makón. A házelnököt beszámolójára közel száz képviselő kísérte el s tüntettek a párt ugynevezett mérsékeltbb része ellen, amelynek Kossuth Ferenc a vezére. Ez a frakció az országos kaszinóban bankettet tartott, amelyen ugyanannyi függetlenségi képviselő jelent meg, mint amennyien Makón voltak. A makóiak a *kérelhetlen harcot* hirdették, a budapestiek pedig a *mérséklet* politikájáról beszéltek.

A függetlenségi párt kettészakadását megpecsételő két fontos eseményről ezt a tudósítást közöljük:

Justh Gyula beszámolója.

A makói népgyűlés.

Makó városában vasárnap Justh Gyula beszámoló beszédje alkalmából igen ünnepies volt a hangulat. Az utca tele volt néptömeggel. A városháza és az utvonal, a mely a főtéren felállított hatalmas tribünhöz vezetett, pompás zászlódiszben volt. Csanádvarmegyének csaknem minden egyes községe küldöttséggel volt képviselve és ezrekre ment az egyes érdeklődők száma. Valóságos emberáradat vonult a pályaudvarra Justh és a vele jövők fogadtatására. A Perronon 40 fehérruhás leánykát állítottak fel, akiknek feladatuk volt virágokat hinni a házelnök elé.

A megérkezés.

2 óra lehetett, amikor a különvonat megérkezett. Elsőnek Justh Gyula lépett ki a vonatból, kit a pályaudvaron egybegyűlt választóközönség egetverő éljenzéssel fogadott. Ezután a kíséretében Makóra érkezett 94 képviselő is kiszállt. A szíves fogadtatás láthatóan meghatóta Justh-t s mikor a város polgársága nevében Galambos Ignác dr., Makó város polgármestere meleghangú üdvözlő beszédét elmondta, Justh Gyula a következő szavakkal válaszolt:

— Tisztelt polgártársaim, kedves barátaim! Nagyon köszönöm, úgy a magam, mint a megjelent képviselők nevében egy a polgármester urnak, mint a függetlenségi pártnak és a makói nőknek a szíves fogadtatást s a meleg ragaszkodásról és szeretetről tanuskodó szavakat. Legyenek meggyőződve, hogy a mai napnak emlékéit legszebb emlékeim között fogom megőrizni. Isten éltesse Makó városát. (Lelkes éljenzés.)

Justh Gyulával, a képviselőház elnökével a következő képviselők érkeztek Makóra: Bakonyi Samu, Ballagi Aladár, Balogh Ernő, Balogh Mihály, Barcsay Andor, Beck Lajos, Becsey Károly, Beniczky Árdád, Bernáth István, Buza Barna, Csanak János, Csizmazia Endre, Dobroszláv Péter, Dobrovics Milán, Eitner Zsigmond, Endrey Gyula, Éber Antal, Faragó Antal, Fekete László, Ferenczy Géza, Fernbach József, Földes Béla, Fischer Lajos, Gaál Gaszton, Gáspár János, Gotthard Sándor, Gyelmis Gerő, Hajdu Frigyes, Herman Ferenc, Holló Lajos, Hrabevezky Guidó, Justh János, Jeszenszky Ferenc, Kardos Samu, Kállay Tamás, Kálosy József, Kecskeméthy Ferenc és Kecskeméthy István, Kelemen Samu, Keller István, Kmety Károly, Korda Andor, Mády Kovács János,

nos, Kubik Gyula, Kun Árpád, Laehne Hugó, Lányi Mór, Lázár Pál és Lázár Zoárd, Leszkay Gyula, Lovász Andor és Lovász Márton, Luby Béla, ifj. Madarász József, Mahler György, Mannsdorff Géza báró, Markos Gyula, Mariássy Mihály, Máté László, Mérey Lajos, Mukics Simon, Müller Károly, Nagy Dezső, Nagy Barna, Nagy Sándor, Nemess Bertalan, Németh Imre, Novák Dániel, Preszly Elemér, Óváry Ferenc, Papp Béla, Pozsgay Miklós, Putnok Mór, Ráth Endre, Rátkay László, Sümei Vilmos, Sász Zsombor, Szemere Huba, Szentiványi Gábor, Szabó István, Szokoly Tamás, Szunyog Mihály, Szappanos István, Tutsek Sándor, Teleki Arvéd gróf, Várady Imre, Várady Károly, Vertán Endre, Szilágyi Gyula, Visontai Soma, Weber János, Polónyi Dezső, Hentaller Lajos, Rajk Aladár, Fernbach Péter, Valencsik Ferenc és Zakariás János, Mukics Simoa, Szabadka város képviselője és Müller Károly aradi képviselő 25-25 tagú küldöttséggel jelentek meg. Jelen volt még Balla Aladár, Fernbach Károly és Vay Gábor gróf főispán. Táviratban kimontették elmaradásukat azzal a kijelentéssel, hogy szívvel-lelkel csatlakoznak a mozgalomhoz Batthyány József gróf és Batthyány Tivadar gróf, Rákosi Viktor, Egry Béla, Hinleder Ernő, Tüdös János, Ujházy Iván, Gyarmathy Dezső, Fábry Károly, Barcsay Andor, Marjay Péter, Ábrahám Dezső, Keresse György, Veresmarthy Miklós, id. Madarász József és Polónyi Géza országgyűlési képviselők, továbbá Batthyány Pál gróf és Kubik Béla főispánok.

A Justh kíséretébenlévő 94 képviselő óriási embertömegtől követve a főtéren vonult a makóiaknak lelkes éljenzéseitől kísérve. Justh Gyula itt a képviselők és újságírók kíséretében fölment a tribünre és meghallgatva Nagy Károlynak, a makói függetlenségi párt elnökének üdvözlő beszédét, ennek felszólítására, hogy programbeszédjét kezdje meg, a következőket mondotta:

Justh Gyula beszéde.

— Tisztelt polgártársaim! Az első szavam a hála, a köszönet szava. Köszönöm, hogy ilyen nagy lelkesedéssel fogadtak engem és megjelent kilencvennégy képviselőtársamat. Hála köszönetemet nyilvánítom, mert tudom, ismerem Ősöket, hogy ez a lelkesedés nem nekem, nem képviselőtársaimnak szól, hanem az azon magasztos, dicső, nagy elveknek, a melyeknek mindannyian szolgálatában állunk! (Lelkes éljenzés.)

Mai beszédemben foglalkozni kívánok a képviselőház tevékenységével és a helyzettel. (Halljuk! Halljuk!)

(A koalíció bírálata.)

„A koalíció és a koalíció pártjaiból alakult kormány az alkotmány megmentésére, a népképviseleti rendszer fenntartására, a folyó szükségletek megajánlására, az alkotmány biztosítására a megerősítésére és arra vállalkozott, hogy a demokratikus eszme minden modern követelményének érvényesítésével behozza az általános szavazati jogot.”

Azért olvastam fel ezeket a szavakat, mert ezek a szavak *Wekerle Sándor miniszterelnök szájából hangzottak el* akkor, amikor a koalícionális kabinet élén a képviselőházban bemutatkozott. (Felkiáltások: Le vele! Abcug Wekerle!)

T. polgártársaim! Azt tagadni nem lehet, hogy a koalíció uralma alatt a kormányzat minden ágában sok nevezetes, az országra nézve üdvös törvényt alkotott. Az alkotmány biztosításait nem bírtuk olyan mértékben megszerezni és megcsinálni, mint ahogy azt az alkotmánynak körülbástyázása megkövetelte volna de azért nagyfontosságú törvényt hoztunk ilyen irányban. A közoktatás terén számos nagyfontosságú törvényt hoztunk. Hogy csak kettőt említsek: bohóztuk az ingyenes népoktatást (Lelkes éljenzés.) és a tanítók fizetését rendeztük.

Nem hagyhatom megemlítés nélkül a munkás- és cselédügy rendezését, valamint azt

sem, hogy a képviselőház és a törvényhozás nem zárkózott el szociálpolitikai intézkedések elől sem. Meg kell említenem még, hogy Ausztriával a gazdasági kiegyezés ezáltal nem szövetségi, hanem szerződéses alapon jött létre, valamint azt is meg kell említenem, hogy a magyar országgyűlés külön, autonóm vámtarifát alkotott és hogy meghozta azt a törvényt, amely szerint vitás kérdésekben választott bíróság fog dönteni.

T. polgártársaim! Mindezen alkotásokra nagy befolyást gyakorolt a függetlenségi párt. (Ugy van!) De azért azóta reményeségünkben, hogy a koalíció jellegét a függetlenségi párt elvei fogják alkotni: *abban erősen csalódtunk.* (Ugy van!) Mert tényleg, egyes, dicséretes kivételeket leszámítva, az egész vonalon a hatvanhetes kisebbségi pártok jellegét viselte a koalíció. (Ugy van!) T. polgártársaim! Sok üdvös törvényt alkotott; elismerem, hogy sok sürgős és nagyfontosságú kérdésben nem volt ideje a törvényhozásnak intézkedni.

(A függetlenségi párt álláspontja.)

T. polgártársaim! A függetlenségi és negyvennyolcas párt a lefolyt három és fél éven át megmutatta teljes lojalitását és kötelezettségeit *talán mértéken túl is teljesítette.* (Felkiáltások: Ez volt a baj!) Megszavazta a képviselőház az ujoncokat a közös hadseregnek, részt vett a delegációban, fölemelte a kvótát és tisztelt polgártársaim, *szigorította a házszabályokat.* De ezt mind csak azon reményben és azon biztatásra tette a függetlenségi párt, hogy akkor, amikor el fog érkezni a *gazdasági különválásnak, az önálló bank felállításának az ideje,* (Hosszas, lelkes éljenzés.) akkor a függetlenségi pártnak, vagyis a nemzetnek szabad keze lesz s nem fognak semmiféle akadályt gördíteni azon törekvés elé, hogy amikor a közös bank szabadalma lejár, felállíthatjuk a magyar nemzeti bankot. T. polgártársaim! Ugyan kérdelem, van e ebben az országban csak egy ember is, aki állítani merné, hogy abban az esetben, ha, amikor 1907-ben tárgyaltuk a kiegyezési javaslatokat és a Ház asztalán fektült a kvóta felemeléséről szóló törvényjavaslat, hogy ha akkor a kormány azt mondta volna, hogy: Ne is álmodjatok arról, hogy ha elkövetkezik a törvényes ideje a bank felállításának, akkor azt fel fogjátok állítani, mert annak utjában leküzdhetetlen akadályok vannak: hogy akkor a kiegyezési törvényjavaslatok komplexuma megszavaztatott volna a képviselőházban és a kvóta felemeltetett volna akár csak egy fillérrel is? A magyar nemzeti bank felállításának lehetőségét immár megvásároltuk a kvótafelemeléssel. (Ugy van!)

Azt mondják, t. polgártársaim, hogy kapcsoljunk ki minden nemzeti követelést és hogy a koalíció, amely ugyan már megszűnt, teljesítse kötelezettségeit, a paktumban vállalt kötelezettséget. *Hát tehetünk mi arról, hogy ilyen hosszú idő telt el, anélkül, hogy kötelezettségünknek eleget tehetünk volna?* Eredetileg a koalíciónak az együttműködése két évre volt kontemplálva. Azt senki sem merte volna még csak gondolni sem, hogy három és fél év múlva még együtt lesz a koalíció, vagyis az a kormány lesz még együtt, amely a koalíciónak kifolyása, mert hiszen a koalíció teljesen felbomlott és megszűnt. Azt ugyan senki sem álmodta volna, hogy ilyen hosszú időn át nem fogja tudni a kormány megvalósítani a paktumban vállalt kötelezettségét és azt ugyan senki sem álmodta és senki sem képzelte, hogy még a koalíció együtt lesz akkor, amikor a bankkérdés előtérbe fog nyomulni. (Ugy van!) Ma oda érteztünk, amikor a bankkérdés megoldása sürgős terminushoz kötött feladat. A helyzet kulcsa a bankkérdés és erről a figyelmet elterelni nem engedjük. (Hosszas, lelkes éljenzés és taps.) A függetlenségi és negyvennyolcas pártnak, ha hü akar lenni programjához, akkor kötelessége kitartani teljes erővel a magyar nemzeti bank felállításá mellett. (Hosszas, lelkes éljenzés.) *Es a függetlenségi párttól lehetetlenség követelni azt, hogy a közös bank szabadalmát meghosszabbítsa.* Ha érvényesül a függetlenségi párt akarata, akkor a békés kormányzás utjából a legsúlyosabb, a legnehezebb akadály el fog hátrálni; ha pedig ennek ellenkezője következik be, akkor az országban lesz egy általános felfordulás és a

békés kormányzás teljesen lehetetlenné fog válni. (Ugy van! Ugy van!)

(A függetlenségi párt nem fuzionál.)

T. polgártársaim! A folyó év tavaszán, április 26-án a kormány arra való tekintettel, hogy a bankkérdésben nem tudtak egységesen megállapodni és nézeteltérés merült fel a kabinet tagjai között, benyújtotta lemondását és most már hetedik hónapja, hogy a válság mesterséges huza vonával, mesterséges uton és módon a végtelenségig húzódik.

Azt mondják, legyünk türelemmel és ne heve kedjünk. Azt hiszem, mi oly példás türelemmel és oly példás bigadsággal viseltettünk ezzel a nagy huzavonával szemben, hogy csak dicséretet érdemelhetnénk. Ugyan kérdelem: *Mi lenne más országban, ha a válság mesterséges uton ilyen hosszú ideig tartana? Lenne teljes felfordulás!* Teljes felfordulás lenne akkor is, ha a korona vonakodnék a többséget megbizni a kormányzással. (Ugy van! Ugy van!) Azért mégsem a korona az oka ennek a nagy huzavonának. (Ugy van!) Az okai a huza vonának azok, akik ahelyett, hogy félreállnának, odaállanak a korona és a függetlenségi párt közé, odaállanak, hogy a korona és a függetlenségi párt sohase érthessék meg egymást. (Ugy van!) Pedig, tisztelt polgártársaim, hiába minden igyekezet. A függetlenségi párt nem megy koalícióba hatvanhetes elemekkel. *A függetlenségi párt nem fuzionál hatvanhetesekkel.* (Hosszas, lelkes éljenzés.) mert az képtelenség, hogy azokkal akár koalícióba menjünk, akár fuzionáljunk. akikkel, amely párttal nincsen közöttünk *semmi érzelmi, sem elvi közösség.* (Hosszas, lelkes éljenzés.)

(A kooperáció lehetetlen)

És kooperálni sem vagyunk hajlandók a 67-esekkel, mert az öngyilkosság volna a függetlenségi párt részéről, öngyilkosság volna kooperálni azokkal, akiknek a céljuk a nagy nemzeti törekvéseknek és a függetlenségi pártnak a letérése. (Ugy van! Ugy van!) De tisztelt polgártársaim, nincs is szükségünk nekünk arra, hogy akár fuzionáljunk, akár koalícióba lépünk, akár kooperáljunk. Mert ezen idegen szavak is mutatják azt, hogy az isten óvja minden magyar embert ezektől; az embernek beletörök a nyelve, ha ezen idegen szavakat ki akarja mondani, amelyeket csak azért találtak fel, hogy a 67-es pártokat új életre támasszák. Nincs arra szükség, nincs pedig azért, mert a függetlenségi párt önmagában is többség. (Ugy van!)

(A bankszabadalom meghosszabbításának kérdése.)

Vannak, t. polgártársaim, akik azt mondják, hogy halasszuk el a bankkérdésben a döntést és adjunk egy rövid halasztást, s egy rövid időre a közös bank szabadalmát hosszabbítsuk meg. És ugyanők azt mondják, hogy lényeges különbség van az elvek elismerése és kimondása és az elvek megvalósítása között. Mert azt mondják, hogy az elvek megvalósítása idejét mindenkor a változó körülményekhez kell alkalmazni. Nohát, tisztelt polgártársaim, a bankszabadalom meghosszabbítása a függetlenségi párt részéről erkölcsi lehetetlenség. A függetlenségi párt, ha csak rövid időre is, de nem szavazhatja meg a bankszabadalom meghosszabbítását, mert hiszen hosszú évtizedeken át a függetlenségi párt sohasem szavazta meg a közös bank szabadalmát, sohasem szavazta meg annak a meghosszabbítását. Ez, t. polgártársaim, erkölcsi lehetetlenség a párt részéről és a magunk részéről és erre *mi hajlandók nem vagyunk.* (Hosszas lelkes éljenzés.)

Kérdés most már, hogy a halasztás az önálló nemzeti bank szempontjából hasznos-e vagy sem. Nevezetesen, hogy van-e kilátásunk arra, hogy abban az esetben ha a bankkérdés megoldását elhalasztjuk, hogy akkor a viszonyok kedvezőbbek lesznek miránk, illetőleg a magyar nemzeti bank felállítására nézve. (Felkiáltások: Nem lesznek!) Hát igazuk van, nem hogy jobb lesz a helyzetünk, de sokkal rosszabb. Mert ha most meghátrálunk, akkor azok, akik ellenségei a magyar nemzeti bank felállításának és ellenségei a gazdasági külön-

válásnak, a külön vámterületnek, még jobban fel fognak bátorodni és még nagyobb erővel fognak az ellen küzdeni. (Ugy van! Ugy van!) Ez a halasztás csakis a közös bank híveinek használna, a nemzetnek pedig véghetetlenül nagy kárára lenne. Az az állítás pedig, hogy az elvek megvalósításának idejét alkalmaznunk kell a változó viszonyokhoz, ez igen alkalmas eszköz arra, hogy ebből az országból kiirtsanak minden oly törekvést, amely sziklaszilárdan megáll az elvek mellett. *A küzdelem majd akkor a hatalomért és nem az elvekért fog folyni.*

(Küzdelem az elvekért.)

A babért az fogja megnyerni, aki mentől többet fog tudni kikapcsolni a nemzeti követelésekből. Ilyen felfogásokkal nagy célokat elérni lehetetlen, különösen minálunk, ahol óriási akadályok fekszenek. Ha mi hazánkban a nagy nemzeti célokat meg akarjuk valósítani, akkor nemes elhatározással, ingadozást nem ismerő kitartással kell az elvek mellett küzdenünk. A mérték nélkül való hatalomvágy, ingadozás, a habozás, az erélytelenség, az önmegadás és azután annak az elvnek és teoriának a felállítás, hogy az elvek megvalósításának idejét a változó viszonyokhoz kell alkalmazni, lehetetlenné tennének minden nemzeti előhaladást. (Ugy van!) Elsőrangú érdek a közgazdasági önállóságot az önálló vámterülettel és az önálló hitelrendszerrel tényleg életbe léptetni. Még pedig az önálló bankot 1911. január 1-én. (Hosszas, lelkes éljenzés.) A külön vámterületet pedig 1917. január 1-én.

(A választói reform.)

Mi nem tágíthatunk. Követeljük, hogy a népképviselői rendszernek megfelelőleg a függetlenségi párt, mint többség bizassék meg a kormányzással. (Hosszas éljenzés.) Követeljük, hogy az általános választói jog megvalósítása a függetlenségi párt bizassék. (Hosszas éljenzés.) Követeljük, hogy a nemzeti bank előkészítési munkálatai a függetlenségi párt bizassanak. Valóban képtelen helyzet állana elő, hogy ha mi a nemzeti bank előkészítési munkálatait olyan párt, vagy oly miniszterre bíznók, aki egész életén át ellene volt a nemzeti banknak, a külön vámterületnek és ellene volt a gazdasági önállóságnak. Eppen úgy járóánk veie, mint ahogy az általános szavazati joggal jártunk akkor, amikor rábiztuk annak az előkészítését egy olyan férfura, aki egész életén át folytonosan az általános szavazati jog ellen foglalt állást.

A függetlenségi párt kész a választó reformot az általános jog alapján megvalósítani, úgy és olyan értelemben, amint azt hosszú időn át programjában megállapította; ennél fogva tehát teljes erővel küzdeni fog a pluralitás ellen. A pluralitás egy újabb kiváltság, egy kiváltság, amelyben a plutokráciának a hatalma növeltetik és kérdelem: érdeke-e a nemzetnek a plutokrácia hatalmának a növelése? Ez nem érdeke, mert a plutokráciát csak a leg-ritkább esetekben látjuk a nagy nemzeti célok mellé állani.

(Kossuth Lajos hagyatéka.)

Kossuth Lajos nagy hazánkfia 1848-ban eltörölte a kiváltságokat és megvetette alapját a demokratikus államnak. Nekünk kötelességünk ezeket az alapokat megerősíteni és kötelességünk a magyar demokratikus államot teljesen kiépíteni. Erős meggyőződés, hogy a szabadelvűség, a szó nemes értelmében vett szabadelvűség és a demokrácia az a talaj, amelyből egyedül nőhet ki a magyar függetlenségnek hatalmas terebélyes fája, amely minden viharral képes szembeszállni. (Hosszas, lelkes éljenzés.)

(A társadalom széttagozódása.)

Még csak egy veszedelmes jelenségre kívánom tisztelt barátaim figyelmét felhívni. (Halljuk! Halljuk!) Sajnosan tapasztaljuk az utóbbi időben, hogy Magyarországon a társadalmi, politikai élet szerteágazódik, érdekes csoportok szerint igazán nagy nemzeti szerencsétlenségnek, óriási nagy veszedelemnek lehet kuforrása különösen, ha a vallási szempontokat belevisszük a társadalmi életbe, belevisszük a politikába. Nehogy félreérttessem. Azt én nem kifogásolom, hogy a hitfelekezetek a hitéletet

erősíteni igyekeznek, ehhez joga van minden hitfelekezetnek, sőt ez kötelességük is, de ami ellen tiltakozó szavamat felemezem, az az, hogy a vallási és felekezeti jelszavak belevitessenek a politikai küzdelmekbe és ezzel mód nyujtasék arra, hogy ez a szerencsétlen ország társadalmilag, politikailag vallásfelekezetek szerint tagoltassék fel. (Élénk helyeslés.)

(A függetlenségi lobogó.)

Több mint 25 éve együttműködöm Önökkel. Több mint 25 éve, hogy kezembe adták Önök nekem azt a zászlót, amelynek egyik oldalára fel volt írva a független Magyarország, a másik oldalára pedig: szabadság, egyenlőség és testvériség. Több mint egy negyed századon át híven, becsületesen kitarítottam e mellett a zászló mellett (Élénk felkiáltások: Eljen Justh!) és azt most is tisztán, szepőlően lobogtatom kezemben. Ezen hosszú idő alatt mindenkor kerestem az érintkezést az egyes polgárokkal, csak a legutóbbi időben volt ez rám nézve állásomból kifolyólag lehetetlenség, mert annyira el voltam foglalva, hogy bár nagyon szerettem volna azt a régi baráti viszonyt az egyesekkel is fentartani, azt képtelenség volt tennem. De azért én ott tartottam a kezemet az Önök útjában. Vigyáztam mindig arra, hogy mi fáj Önöknek, mi az Önök óhajítása és a város és az egyes polgárok érdekeit mindig szívesen viseltem. Eljen a haza, eljen Makóváros polgársága! (Hosszantartó, szünni nem akaró éljenzés és taps.)

Holló Lajos.

Holló Lajos szólalt fel ezután. Boldogok vagyunk, — ugymond — hogy eljöhettünk az önök képviselőjének beszámolójára. Ő volt az, aki díszes állásában nem hagyott el bennünket hanem élére állt azon megalomnak, amely az önálló bankot megvalósítani akarja és megvalósítani fogja. Felhozák ellenünk, hogy miért is akarjuk mi az önálló bankot, mikor annak az ideje még nem következett el. Elfelejtük ezek, hogy akkor, mikor a kvótát felemeltük és a kiegyezést megkötöttük, azt az ígéretet kaptuk, hogy ennek ellenértékül szabad kezét nyerünk az önálló bank felállítására.

Utána még Buzs Barna beszélt, mire az egész népgyűlés a városháza dísztermébe vonult át, hol az alföldi függetlenségi párt tartotta közgyűlését, amelyen a makói függetlenségi párt és a csanádmezei függetlenségi párt bejelentették belépésüket.

Ugyancsak itt tartotta meg azután a makói függetlenségi párt is újjászervező gyűlését.

A banket

Este 6 órakor Justh Gyula és a képviselők tiszteletére a makói Korona szállodának nagytermében banket volt. A terem zsufolásig megtelt. A harmadik fogás után Nagy Károly a makói függetlenségi párt elnöke Justh Gyulára és a megjelent vendégekre üritette poharát. Ezután Justh Gyula emelkedett fel és a következőket mondta:

— Vannak az emberi életben olyan pillanatok, amely pillanatok feledtetik az emberrel összes szenvedéseit. Ilyen pillanat a mai. Mert hiszen nagyon szép dolog, hogy mi most ilyen szép számmal felvonulunk. De arra is kell gondolnunk, hogy milyen nagy munkát kellett nekünk végezni, hogy visszaverjük azokat a támadásokat, amelyeket ellenünk intéztek. Mi mindig arra törekedtünk, hogy a magyarság szepőlően és tisztán állhasson a világ előtt. Mi a hibánk? Csak az, hogy rendületlenül kitarítottuk a függetlenségi párt elvei mellett. Hát ez olyan nagy hiba, amiért pellengére kell állítani bennünket ország világ előtt?!

Felszóltak még Holló Lajos, Mérey Lajos és Ketemen Samu országgyűlési képviselők. Mind a hárman az önálló bank és a külön vámterület felállításának szükségességét hangsúlyozták. Ezután még számosan szólaltak fel a makói függetlenségi párt tagjai közül.

Este 8 órakor a makói függetlenségi és 48-as párt Justh Gyulát és a velejött országgyűlési képviselőket fátylasmenetben kísérte ki az állomásra.

(Az alföldi függetlenségi párt közgyűlése.)

Az alföldi függetlenségi párt közgyűlését, mely a makói városháza nagytermében folyt

le, Lázár Zoárd dr. országgyűlési képviselő nyitotta meg. Megnyitó beszédében kifejtette, hogy az alföldi függetlenségi párt demonstrálni akarja a közgyűléssel hűséges ragaszkodását az akcióhoz, amelyet a bankesoport indított meg az önálló nemzeti bank érdekében. Ezután Eber Antal közel egy óráig tartó szakszerű magyarázatot tartott, melyet igen nagy tetszéssel honorált a hallgatóság. Utána Lányi Mór ugyancsak nagy tetszéssel fogadott beszédet mondott. Ezután Kardos Izsó dr., a makói függetlenségi párt titkára határozati javaslatot terjesztett elő. A magyar nemzeti banknak 1911. évre az önálló vánterületnek pedig 1917. évre leendő felállítására. A határozati javaslatot egyhangú lelkesedéssel elfogadták.

Ezután a csanádmezei függetlenségi párt újjáalakult, megalakítván a tisztikart, mire az ülés véget ért.

Kossuth pártja.

Lakoma az Országos Kaszinóban.

A függetlenségi párt mérsékelt elemei ugyancsak vasárnap Budapesten összejövetelt rendeztek; ezzel dokumentálták, hogy nem helyeslik Justhék akcióját. Az Országos Kaszinóban ezért rendeztek vasárnap este banketet Kossuth tiszteletére.

A résztvevők a kaszinó nagytermében gyülekeztek s 7 óra után érkezett meg Kossuth Ferenc kereskedelmi miniszter, a függetlenségi párt vezére, akit az összegyűlt lelkes éljenzéssel fogadtak. Kivüle ott voltak a megjelentek sorában Apponyi Albert gróf vallás- és közoktatásügyi miniszter Tóth János, Déry Zoltán és Mezőssy Béla államtitkárok, Barabás Béla, Hoitsy Pál és Sággy Gyula, a függetlenségi párt alelnökei, azonkívül a pártnak igen sok képviselőtagja és igen sok függetlenségi főispán. Összesen résztvett a banketen 79 országgyűlési képviselő, 24-en pedig irásban mentették ki elmaradásukat.

A lakomán résztvettek névsora a következő: Kossuth Ferenc, Apponyi Albert gróf, Hoitsy Pál, Tóth János, Mezőssy Béla, Barabás Béla, Sággy Gyula, Bakó József, Baross János, Bartal Ferenc, Bartal György, Batthyány Zsigmond gróf, Bone István, Benyovszky Sándor gróf, Bernáth Béla, Berzsenyi Jenő, Bizony Ákos, Bettlik István, Brázay Zoltán, Csemez István, Csontos Andor, Draskóczy László, Duchon Odón, Dudits Endre, Fenyvesi Soma, Fernbach József, Fogarassy Zsigmond, Gál András, Gál Gyula, Gaál Sándor, Halász Lajos, Hammersberg László, Hebrony József, Héderváry Lehel, Heinrich Pál, Hellebronth Géza, Hirtenstein Lajos, Hódy Gyula, Horvát József (marosújvári), Horvát József (nagyvásonyi), Horty Béla, Ilyés Bálint, Inkey József báró, Ivánka Imre, Kaoskovics Géza, Kovács Ernő, Kökényesy Mihály, Kubinyi Márton, Révay Mihály, Melezer Géza, Molnár Ákos, Muza Gyula, Nadányi Károly, Nagy Emil, Okolicsányi László, Pap Zoltán, Pataky László, Petrogalli Oszkár, Reöck Iván, Rudnyánszky Sándor báró, Sággy Manó, Sággy Gyula, Slichter Lajos, Sennyey Miklós báró, Steiner Ferenc, Szabó István, Szathmári Mór, Szébeny Antal, Szentiványi Árpád, Szentkirályi Zoltán, Telbisz Alajos, Tolnay Lajos, Thaly László, Török Kálmán, Várnay Imre, Vásárhelyi Dezső, Zlinszky István, Gullner Gyula, Gyapay Pál, Kálmán Rudolf, Kapotsffy Jenő, Benyovszky Mór, Szalay László, Ambrozovics Lajos, Kelemen Béla, Erreth János, Glatz Antal, Kállay Ubald, ifj. Ugron Gábor.

Csatlakozásukat bejelentették, de akadályozva voltak a megjelenésben: Bethlen István, gróf, Beniczky Elemér, Benyovszky Rezső gróf, Bethlen Ádám gróf, Botzenhardt János, Csóthy Géza, Farkas Albert, Irsay József, Jankovich Marcell, Somsich Tihamér gróf, Szabó Károly, Sziklay Ottó, Zichy Viadna gróf, Ugron Ákos, Meczner Béla. Ezenkívül még kimentették magukat Maczky Emil és Potoczky Dezső.

Bizalom a vezérnek.

A harmadik fogásnál fölemelkedett Szentiványi Árpád:

— Minthogy a meghívót aláírók között, sajnos, én vagyok a legidősebb, talán nem fogjátok szerénytelenségnek venni, hogy megbízás-

somhoz képest őszinte, szívből eredő üdvözlémet mondok vezéreinknek és szívem, lelke egész melegevel üdvözlöm őket. (Élénk éljenzés.) Nemcsak az itt megjelentek, hanem igen sok képviselőtársamnak is, akik a megjelenésben akadályozva voltak, de írásbeli felhatalmazást adtak reá, az ő nevükben is szeretetünk, ragaszkodásunk, elismerésünk és főképen hártalan bizalmunk (Élénk éljenzés és taps.) kifejezését tolmácsolni a mi szeretett vezérünk, Kossuth Ferenc iránt. (Zajos és éljenzés és taps.) Biztosítjuk őt arról a bizalmunkról, a melyre ő már régen rászolgált, a melyre pedig leginkább azzal szerzett érdemet, hogy amikor még senki cégtáblának ki nem mondta a gazdasági önállóságot, ő már akkor egész erejével dolgozott rajta. Meg vagyunk a felől győződve, hogy az ő bölcs tapintata, főképen pedig körültekintő és előrelátó tulajdonságai, (Ugy van! Ugy van!), ha nem is egyszerre, de fokozatosan meg fogják azt valósítani. Tudom, hogy a mi igen szeretett vezérünk meg van arról győződve, hogy mi feltétlen bizalommal viseltetünk iránta és tudja ezt az egész ország, de hogy mégis itt nyilvánítjuk a bizalmunkat, ennek az oka abban van, hogy a mai napon másutt egy beszámoló alkalmából zászlóbontás történik; tudja meg tehát az egész világ, mindeki, a kit csak érdekel, hogy nekünk csak egy vezérünk van, (Zajos éljenzés és taps.) akit szívből-lelkevel követünk. Belemegyünk a csatába is, de ha ő úgy látja jónak, hogy Magyarországot megrázkódtatásoknak kitenni nem szabad, akkor belemegyünk a békebe is, (Ugy van! Ugy van!) mert feltétlen bizalmunk van benne és követjük a mi vezérünket, amerre vezet. (Élénk éljenzés.) Én arra kérek titeket, kedves barátaim, fogadjuk meg itt becsületszóval, hogy a mi vezérünket, Kossuth Ferencet mindenben támogatni fogjuk. Most pedig egy szívből és lélekkel kiáltunk azt, hogy Kossuth Ferencet, a mi vezérünket, édes magyar hazánk üdvére és a gazdasági önállóság kivívására az uristen még sokáig éltesse. (Zajos helyeslés, éljenzés és taps.)

Kossuth beszéde.

Kossuth Ferenc kereskedelmi miniszter: (Halljuk! Halljuk!) Mint ember köszönöm a ragaszkodásnak azon megnyilvánulását, amelylyel engemet ma este is megtiszteltek, (Éljenzés.) mint pártvezér pedig számítok rá, hogy tényleg bizalommal lesztek irántam ezután is. (Ugy van! Több hang: Vagyunk! Vagyunk!) Mélységesen érzem azt, hogy talán most inkább, mint bármely pillanatban 1867. óta, szüksége van a nemzetnek, szüksége van a függetlenségi pártnak arra, hogy vezére szavát a pártnak egész sulyával vethesse latba (Ugy van!) akkor, midőn szavát felemeli nemcsak népgyűléseken, hanem a kormány tanácsában (Ugy van!) és a király előtt is. (Igaz! Ugy van!) Természetes dolog, hogyha az a gyanu férkőzhetik hozzá, hogy nem beszél többé az egész függetlenségi párt nevében, akkor szavának kisebb sulya van és e kisebb sulyu szónak hatása is természetesen kisebb. (Ugy van.)

(Mi lehetetlenség?)

T. barátaim, (Halljuk! Halljuk!) talán mondanom sem kell, hogy nekem lehetetlenség eltántorodnom a függetlenségi eszméktől. (Ugy van! Lelekes éljenzés.) Ezekhez hozzáadva, ugyszólván ezekből összealkotva születtem, így is fogok meghalni. De t. barátaim, az elveknél hűséges követése nem azt jelenti, hogy lehetetlenséget próbáljunk meg, de azt jelenti, hogy soha ne szünjünk meg ugyanabban az irányban, ugyanazzal a meggyőződéssel, ugyanazzal az erélylyel és őszinteséggel dolgozni. (Ugy van! Lelekes éljenzés és taps.) Ezt tettem én, mióta hazajöttem Magyarországra. (Éljenzés.) Kijelöltem a gazdasági önállóságot, s megvoltam róla győződve és most is megvagyok, hogy okvetlenül ide fog eljutni az ország, hogy ha teljesíteni akarja azokat a nagy kötelezettsége-

ket és elviselni azokat a nagy terheket, amelyek kötelezettségek és terhek egy kulturállammal és a nagy hatalmi létnek részességével járnak. Midőn azonban legyőzhetetlen akadályokkal találkozunk valamely irányban, akkor meggyőződésem az, hogy ha helyesen jártunk el addig, amíg ezen legyőzhetetlen akadályok létezéséről teljes bizonyossággal meg nem győződünk, abban a percében, amidőn erről magunknak abszolút biztonságot szereztünk (Ugy van!) akkor kötelességünk nem a fálnak menni, (Igaz, ugy van!) hanem a nehézséget megkerülni, (Ugy van!) nem adni fel az eszmét, az elvet (Ugy van!) és nem adni fel a törekvést sem, (Ugy van!) hanem menni előre és mindig előre, mint igaz magyar emberekhez, igaz magyar függetlenségi férfiakhoz illik. (Hosszantartó éljenzés és taps.)

(A pártvezérség.)

Én nem tudom, hogy mindvégig olyan helyzetben leszek-e, hogy az egész függetlenségi pártnak telfogását fogom képviselhetni, mint pártvezér. Engedjétek azt remélnem, hogy igen. Engedjétek, édes barátaim, ezt remélnem, mert valóságos szerencsétlenségnek tekinteném azt, hogy ha a pártban szakadás jönne létre. (Ugy van!) Remélem, hogy minden barátunk fel fogja ismerni azt a tényt, hogy az én vezetésem másfelé nem irányulhat, mint azon elveknek megvalósítása felé, amely elveket mindnyájan vallunk, akik a függetlenségi párt tagjai vagyunk.

T. barátaim, bármilyen történjék, én nem fogok ingadozni abban, hogy az ország javát mozdítsam elő. (Hosszantartó, lelkes éljenzés.) Ha esetleg bebizonyolna az, hogy ez nekem lehetetlenné válik, úgy akkor inkább elhagynám a politikai teret, mint hajótörött, de semmiesetre sem változtatnám meg elveimet. (Zajos éljenzés.) Senki sem várt tőlem mást, mint ezt, mert más sem multamhoz, sem ahhoz a névhez, amelyet viselek, nem is illik. (Igen! Ugy van! Lelekes éljenzés és taps.) Még egyszer köszönöm, szívből köszönöm jóindulatotokat. (Szünni nem akaró viharos éljenzés és taps. A képviselők felállnak helyeikről.)

Apponyi nyilatkozata.

Miután Gál Sándor Apponyit felköszöntötte, a miniszter emelkedett szólásra.

(A vezérleti dualizmus.)

Apponyi Albert gróf vallás- és közoktatásügyi miniszter: T. Barátaim! (Halljuk! Halljuk!) Nem nagy a bátóságosan hangzik, hanem mély hálám kifejezése mellett azokért a rokonszenves szavakért, amelyet Gál Sándor tisztelt barátom hozzám intézett, mégis azt mondom, hogy nem látam indokoltaságát annak, hogy engem külön megemlíteni szívesek voltak és külön felszólítani (Kossuth: Dehogy nem!) Mert, ha van ennek a lakomának valamelyes jelentősége a barátságos érintkezésre keresett alkalmon kívül, hát az a jelentőség abban áll, hogy tiltakozást jelent minden olyan feltevés ellen, mint hogyha ebben a pártban vezérleti dualizmus létezhetnék, (Hosszantartó lelkes éljenzés. Igaz! Ugy van!) mint dokumentálása annak, hogy ennek a pártnak üdvös működését, a nemzet hajójának a jelenlegi válságból biztos révbe jutását csak attól reméljük, hogy ha ennek a pártnak minden egyes tagja, legyen annak szerepe a politikai életben fényesebb vagy igenveltebb, legyen annak multja gazdagabb és elmosódottabb, egyesül a bizalomban és odaadó támogatásban pártunknak vezére, Kossuth Ferenc iránt. (Szünni nem akaró lelkes éljenzés és zajos taps.)

(A függetlenségi párt álláspontja.)

T. barátaim, a politikai értelemben nincs nekem hozzáadni valóm azokhoz, amiket t. vezérünk mondott. Sajátságos jelenség volna,

hogya olyanok, akik pártunk kebelében talán egy más, talán egy merészebb taktikát kívánnak egy kérdés terén, azokat, akik e tekintetben tőlük eltérnek, kevésbé teljes értékű függetlenségieknek tartanak. (Ugy van!) Mert, t. barátaim, én egyet tudnék megérteni és tudnék logikailag megkonstruálni, habár politikailag nem helyeselném: ha valaki azt mondáná, hogy ő törhetetlenül és minden kompromisszum nélkül ragaszkodik ahhoz az álláspont-hoz, hogy a függetlenségi párt a maga egész programjának megvalósítását követelje és attól ne tágtison. Ezt az álláspontot politikailag helyesnek nem, de logikailag igazolhatónak tartanám. Amde ezen az állásponton a függetlenségi pártnak tagjai közül egyetlen egy sem áll. (Igaz! Ugy van!) Mindnyájan abban a meggyőződésben élnek, nagyon helyesen, hogy az ellenzéken addig, míg kisebbségben van egy párt, az ideális célokat a maguk teljességében felállítja, mikor azonban többségre jutott és *cselekednie kell*, akkor sem mond le azokról az ideális törekvésekről, hanem a józan ész követelményei szerint a megvalósítás terén a lehetőségekkel számol. (Ugy van! Éljenzés, taps.)

(Nem lehet a pártprogramot megvalósítani.)

Én, t. barátaim, nem tréfából és nem szélyből csatlakoztam a függetlenségi párthoz és akik engem figyelmükkel megtiszteltek, mióta a politikai pályán működöm, észlelheték számos gyarlóságomat, észlelheték számos fogyatkozást, de barát és ellenség talán abban egyetértett, hogy kétszínűséggel, intrikálással, a politikai becsületességgel ellenkező bármely eljárással sohasem vadhóhattak. (Hosszantartó, lelkes éljenzés és zajos taps.) Anélkül, hogy részletekbe bocsátkoznám, csak annyit mondom, hogy ha már egyszer megállapítottuk azt, hogy mai gyakorlati kötelességünk szerint *nem lehet a nemzetet katasztrófákba vinni* azáltal, hogy pártunk egész programjának rögtöni megvalósítását követeljük, (Igaz! Ugy van!) ha ez nekünk meggyőződésünk, hát akkor ennek a meggyőződésnek keresztülviteléről, az ezen az alapon megállapítandó taktikáról és egymásutánról tanácskozzunk, ha lehet közösen és ne külön-külön, tanácskozzunk vezérünk bölcs vezérése mellett. (Szünni nem akaró éljenzés és taps.) mert ő benne csakugyan inkarnációját bírjuk a függetlenségi eszmének (Hosszantartó lelkes éljenzés és taps.) és bírjuk azt a bölcs körültekintést, amely szükséges ahhoz, hogy midőn a függetlenségi eszme iránti kötelességünket teljesítjük, ne feledkezzünk meg ennél magasabb kötelességünkről, arról, amelylyel a nemzetnek, a nemzet biztonságának, a nemzet jövőjének tartozunk. (Szünni nem akaró éljenzés és taps.)

IRODALOM ÉS MŰVESZET.

A színház műsora:

Kedd: Erdészleány. operett. (B bérlet.)

Szerda: Buridán számára, bohózat. Bemutató előadás (C bérlet)

Csütörtök: Buridán számára, bohózat. (A bérlet.)

Péntek: Troubadour, opera. (B bérlet.)

Szombat: Svihákok. operett. (C bérlet.)

* A Royal Orfeum novemberi műsora a szenzációk sorozata. Új drámája, A szomszéd szobában a francia darabok leghíresebbike, valóságos lázba ejti a közönséget. Óriási sikere van a Zsur a legénylakásban o. új bohózatnak is. A gazdag műsort a Cigányverseny nyitja meg, minden este pont 8 órakor s ennek keretében most a vidéki cigányzenekarok következnek, hétfőn pedig a konstantinápolyi híres magyar primás, Baráth Gyula és zenekara versenyez a bizottság arany érmeért.

* Új mozgófényképek. Az *Uránia* színház remekbe menő új műsort mutat be kedden. Nagy műgonddal van összeválogatva ez a program, mely már azért is nagyértékű, mert természet utáni felvételben mutatja be a világnak legszebb tájait. Így többek között egy pompás utazást teszünk Brémától—Newyorkig. A német Lloyd pazar berendezésű Ocean gőzöse teszi meg szemeink előtt az utat és úgy képzeljük, mintha magunk is utasai lennénk a

pazar fényvel berendezett Lloyd gőzösek. Tanulságos mozgófénykép a szappangyártás, továbbá Svéd- és Norvégországok természet után készült mozgófényképe. De szinte lehetetlen mindazokat az érdekességeket felsorolni, melyek az új műsoron szórakoztatni fogják a közönséget. Közkívánatra *Bleriot* budapesti felszállása is színtre kerül kedden az *Urániában*. 791

A két vezér.

Wekerle Bécsben. — Harcok a függetlenségi pártban.

— Fővárosi tudósítók telefonjelentése. —

Arad, november 8.

A vasárnap történt események hatása meglátszott ma este a függetlenségi pártban. A két részre szakadt tábor hívei formálisan veszekedtek egymással. A fölött vitatkoztak, hogy a pártnak ki a vezére: *Kossuth* Ferenc-e, vagy *Justh* Gyula. *Justh* szenvedélyesen támadta *Kossuth*ot és hívei kórusban helyeselték.

Wekerle Bécsben kihallgatáson volt a királynál, de döntés még nem történt. Mai hireink ezek:

Wekerle a királynál.

Bécsből táviratozzák: *Wekerle* Sándor miniszterelnök, aki tegnap este érkezett Bécsbe, ma kihallgatáson jelent meg a király előtt. A kihallgatás előtt *Wekerle* látogatást tett *Aerenthal* Lajos gróf külügyminiszternél. Mialatt a miniszterelnök a külügyminiszternél járt, *Szögyény Marich* László kereste, de mivel nem találta, névjegyet hagyta ott a Magyar Házban.

A kihallgatás déli egy órakor kezdődött és hosszabb ideig tartott. *Wekerle* jelentést tett a kihallgatáson a felségnek azokról a tárgyalásokról, amit egyfelől a kormány a pártok vezérferfiival folytatott, másfelől azokról a tárgyalásokról, amelyeket ő folytatott a kormány tagjaival.

A király kegyesen hallgatta meg *Wekerle* előterjesztését, de a döntést későbbre tartotta fen és felkérte *Wekerle*t, hogy további intézkedésig maradjon Bécsben.

Éjjel jelenti tudósítók: *Wekerle* holnap délelőtt újból kihallgatáson fog megjelenni a király előtt. Politikai körökben azt hiszik, hogy a király a *Wekerle* által előterjesztett javaslatokkal szemben engedékenynek mutatkozik, bár a vasárnapi események e tekintetben nem kecsgetnek sikerrel.

A nagy nap után.

Kossuth Ferenc ma délben elsősorban *Hoitsy* Pál látogatását fogadta. *Hoitsy* hírszerint arra kérte *Kossuth*ot, hogy mint a függetlenségi párt elnöke az intéző-bizottság tagjait értekezletre hívja össze. Később *Batthyány* gróf jelent meg *Kossuth*nál, aki a függetlenségi pártban támadt helyzetre való tekintettel kérte a pártkonferencia összehívását.

Apponyi Albert gróf és *Tóth* János is megjelentek *Kossuth*nál.

Hire járt, hogy *Hollók* elsősorban az intéző bizottságot akarják értekezletre összehívni, majd a pártértekezletet. Ott akciót akarnak indítani a mérsékelték ellen. Kizárási indítványt szándékoznak benyújtani mindazok ellen, akik a vasárnapi estebedet rendezték, azon a címen, hogy a pártegység megbontására törekcsenek. Követelni fogják továbbá az összkormány lemondását.

Éjjel jelenti tudósítók:

Batthyány gróf kérése folytán *Kossuth* Ferenc csütörtök délutánra összehívta az intéző bizottság értekezletét. A *Justh* csoport tagjai csütörtök délelőtt a *Royalban* értekezletre gyűlnek össze, hogy megbeszéljék az értekezleten tanúsítandó magatartásukat.

Összehívják a képviselőházat.

Justh Gyula, a képviselőház elnöke a képviselőházat 12-ére, péntek délelőtt 10 órára ülésre hívta egybe. Az ülés napirendjére a következő tárgyak vannak felvéve:

1. Elnöki jelentések.
2. Intézkedések a további tennivalókról.

Justh — *Kossuth* ellen.

— *Vihar* a függetlenségi pártkörben. —

A politikai pártok természetesen még ma is a tegnapi események hatása alatt állanak. Mint budapesti tudósítók jelenti, a függetlenségi pártkörben ma este számos képviselő jelent meg. Nagyobb részt bankpártiak, akik sugárzó arccal üdvözölték egymást a tegnapi siker alkalmából. Az ellenpártból alig 3-4 ember jelent meg, ezeket természetesen gunyos megjegyzésekkel traktálták.

Szentiványi Árpád eleinte szó nélkül hallgatta e megjegyzéseket, de később kijött a békétüresből és kijelentette: el kell intézni, ki a párt vezére, *Justh* Gyula-e, vagy *Kossuth* Ferenc. Többen csillapítólag szóltak közbe:

— *Kossuth* Ferenc a párt vezére mindaddig, míg a párt programját vallja.

Ezután a képviselők egyrésze hevesen kikelt különösen Nagy Emil ellen.

Sághy Gyula jelent meg eközben a pártkörben, aki tudvalevőleg nem helyeselte a banket összehívását, mégis megjelent ott.

— *No* Gyula bácsi, mit szólsz a sikerhez? — kiáltották feléje gunyosan.

Én *Kossuth* Ferencet ismerem el vezéremnek.

Ebben a percben lépett a terebe *Justh* Gyula, aki még nála is szokatlan temperamentummal, stentori hangon ezeket mondotta:

— Én *Kossuth* Ferencet mindaddig követtem, amíg ő a pártja programján állott. De *Kossuth* a 67-esekkel akar szövetekezni, ezt mi nem engedhetjük meg. *Kossuth* az önálló bankot nem akarja, mi ezt nem tűrhetjük. Vagy kijelenti kereken, nyílt pártgyűlésen, hogy nekünk van, vagy pedig le kell vonni, vagy velünk, vagy neki a konzekvenciákat. Én többször megmondtam *Kossuth*nak, hogy a párt fontos programjából, alaptételéből nem engedünk, mindent elkövetünk, hogy sikerre juttassuk, e tekintetben semmiféle akadályt nem ismerünk.

Hasonlóképen szólalt fel *Földes* Béla és *Kmetv* Károly is. Többen ezután azt emlegették, hogy a vacsora összehívói ellen *kizárási indítványt kellene beadni*. *Holló* Lajos erre azt mondotta, hogy nem volna helyen való, ha ilyen nagy, komoly munkába a személyeskedés disszonanciáját vegyitenék.

Az alkotmánypártban

A tegnapi események következtében elég optimisztikus volt a hangulat ma este. Remélik, hogy a függetlenségi párt kettészakad és így *Kossuth*ékkal a kooperáció tervét könnyen sikerül keresztül vinni.

TANÜGY.

(—) Tanítónői áthelyezések. A vallás- és közoktatásügyi miniszter *Szeged* Matild battonyatanyai állami elemi iskolai tanítónőt a battonyai belterületi állami elemi iskolához eddigi minőségében áthelyezte és *Bogdán* Lucia okleveles tanítónőt a battonyatanyai állami elemi iskolához állami elemi iskolai rendes tanítónővé nevezte ki.

Mariska és Jánossy szerelme.

Frivol akták. — A szabadkai tárgyalás izgalmái.

Távirati tudósítás.

Arad, november 8.

A szabadkai bűnpör tegnapi és mai tárgyalásán izgalmas jelenetek történtek. Ma felolvasták Jánossynak a fogházban készített emlékiratait, amelyekben leplezetlenül elmondja Mariskával való viszonyának titkait.

A tárgyalásról ezt jelenti tudósítónk:

A vasárnapi tárgyalás.

(Ekkint Haverda Boldizsár 360000 koronás hagyatéka.)

A szenzációs bűnpör vasárnapi tárgyalásán tanuhallgatás után néhány iratot olvastatott fel a tárgyalást vezető elnök.

Ezen iratok között legérdekesebb az a feljelentés, amelyet Haverda Mariska tett lopás miatt ismeretlen tettes ellen, néhai Haverda Boldizsár halála után. A feljelentésben azt mondja Haverda Mariska, hogy apja hagyatékából legalább 360000 korona készpénz és érték eltűnt. A nyomozás kiderítette azt, hogy Haverda hagyatékából nagy összeg eltűnt, de a kir. ügyészség a vád képviselőt megtagadta.

E megtagadó határozat indoklása határozottan ellentmond a rendelkező résznek, amennyiben megállapít rendkívül nyomatékos gyanúkat arra vonatkozólag, hogy a hagyaték legnagyobb részét Haverda Boldizsárné és nővére tényleg elrejtették, mindamellett az ügyészség téves jogi alapon magánjogi térre utalta a feljelentést.

A határozat indoklásából a következő érdekesebb részleteket olvasták fel a tárgyaláson:

„Nyomatékos gyanúkat merültek fel arra vonatkozólag, hogy a készpénzbeli hagyaték legnagyobb részét özv. Haverda Boldizsárné, részben férje halála előtt, részben annak halála után elidegenítette és elrejtette, a leltározásnál pedig be nem jelentette.”

E nyomós gyanúkat alapján dr. Jarmatzky Sándorné magánindítványt terjeszt elő özv. Haverda Boldizsárné és ennek nővére ellen. Mint-hogy azonban a Szabadkán 1906. március 31-én kelt és alakilag kifogás alá nem eső végrendelet szerint néhai Haverda Boldizsár a tulajdonát képezte összes ingóságait, készpénzbeli követeléseit, készpénzét és ingatlanait tulajdon és szabad rendelkezési joggal nevének hagyta, akit tehát ily módon egyetemes örökösévé nevezett ki, leányát pedig az örökségből kizárta azon alapon, hogy nevezett leánynak már életben annyit adott kifizetés és tartás címén, hogy ezáltal nemcsak köteles része, de egész törvényes osztályrésze erejéig kielégítettnek tekintendő, minthogy továbbá magánjogi értelemben nemcsak a törvényes, de a végrendeleti örökös is a megnyitott örökséget minden fogadási nyilatkozat és bírósági beavatkozás nélkül ipso iure önmaga szerzi meg és lép annak birtokába, a hagyatéki eljárásról szóló alaki törvény pedig a fentebb említett anyagi joghatályt nem érinti.

Özvegy Haverda Boldizsárnének az a cselekménye, hogy a hagyatéki ingóságok legnagyobb részét nővérel egyetemben részben elidegenítette, részben elrejtette, pénzügyi törvényekbe ütköző kihágást képrz ugyan, de a büntető törvénykönyvben meghatározott valamely büntetési elemek alkotó elemeit magába nem foglalja, éppen oly kevésbé mint Dengl Alajosné azon ténykedése, hogy segédkezett özv. Haverda Boldizsárnének a hagyaték részét képező értékek elrejtésében. Dr. Jarmatzky Sándorné, Haverda Mária igényeivel polgári per útjára utasították.

(Mariska adósságai.)

Miután ezt felolvasták, a következőket mondta

Salánky elnök: Bejelentem, hogy Perédi Antal tanu, akivel Vojtha igazolni kívánja, hogy április 18-ikán a fővárosban időzött, nem jelenhetik meg. Tudatja, hogy Kolozsvárt tartózkodik és nincs utiköltsége.

Lengyel dr.: Minthogy védettem alibijét már eléggé igazoltam, elállok Perédi Antal kihallgatásától.

Az elnök Denk bíróval felolvastatja azokat az iratokat, amelyek Haverda Mariska adósságait összegezik. Az iratok beszerzésekor a rabasszony örökrészét 215.000 korona adósság terhelte, amely a bűnpör során 60.000 koronával növekedett.

Haverda Mariska: Tagadom, hogy ilyen horribilis adósságom lenne. A hitelezők követelése, pontos számításal, 132.000 korona. Tetszetlen helyzetem kihasználásával, fiktív követelésekkel rohanták meg a hagyatékot. Vannak olyan váltóim, amelyeket négyszer, ötször is peresítettek.

(A flegmatikus gyilkos.)

A Jánossy előéletét tárgyaló iratok közlése következik ezután. Kiderül, hogy a gyilkos három rendbeli sikkasztásért és okirathamisításért ült két hónapi fogházat.

Elnök: Mit szól ehhez, Jánossy?

Jánossy (Pózzai): Nem érdekel. Tessék elhinni, engem már semmi sem érdekel! (Mozgás.)

Tóth jegyző felolvassa a cs. és kir. földrajzi intézet átiratát, amely arról szól, hogy Jánossy ott Kovács Géza tartalékos hadnagynak mondotta magát, amikor márciusban megvette Szabadka katonai térképét.

Elnök: Konstatalom, hogy Vojtha Antalnak sógorát Kovács Gézának hívják, s hogy történetesen, tartalékos hadnagy. Mondja Jánossy, ebben sincs tervszerűség?

Jánossy: Amikor a térképet vásároltam, azt mondták, hogy kedvezményt kapok, ha tartalékos tiszt vagyok. Ezért mondtam magamat Kovács Gézának. Tiszta véletlenség, mert Molnár Péter nevét is használhattam volna, hiszen hetvenhétezer Molnár is lehet az országban.

Salánky elnök: Óhajtják a védő urak, hogy folytassuk az iratok felolvasását?

Bródy dr.: Nem kívánjuk.

Elnök: A tárgyalást ilyenformán berekesztem és folytatását holnap délelőttre tűzöm ki.

(A vádlottak elméleti megfigyelése.)

Bródy Ernő dr. a tárgyalás befejezése után közli az elnökkel, hogy Hajós Lajos dr. egyetemi magántanár, elnököző orvosszakértő közvetlenül óhajt érintkezni Jánossyval és Haverda Mariskával. A szakértőnek szüksége van arra, hogy alapos véleményt mondhasson.

Salánky dr. elnök Pap ügyészhez fordul, aki engedelmet ad a professzornak a két vádlottal való érintkezésre. Előbb Jánossyt, majd Haverda Mariskát hozatja vissza a fogházból és Hajós tanár az esküdtek szobájában vizsgálta meg a bűnpör két vádlottját.

A hetfői tárgyalás.

Ma délelőtt negyed 10 órakor az elnök megnyitotta a folytatódó tárgyalást.

Az elnök bemutatja a budapesti büntető-törvényesektől érkezett táviratot, amely szerint Popper Gyula ellen négyesen hamis eskü és csalárd bűntudás miatt eljárás indítva.

(Vojtha alibije)

Lengyel Zoltán védő Vojtha Antalnak leveleit mutatja be, amelyeket április 1, 4, 7 és

19-én irt és küldött rokonainak, tehát a szabályozó tanúsága szerint ezek a levelek Budapestén lévén feladva, ebben az időben 6 Budapestén tartózkodott.

Az első tanu Tábory Margit postakezelő, aki Vojthával április 18-án együtt volt a 90-es számú postahivatalban.

A többi postastanuk vallomása következik ezután. Vallomásuk nem lényeges. Mindössze azt bizonyítják, hogy Vojtha április 17-én és 18-án a fővárosban volt. E vallomások lerontják Jó Albert kalauz tanuvallomását, amely szerint ez április 18-án Vojthát Szegedről Szabadkára hozta.

Vojtha: Tíz embert hallgattak ki a múlt napokban, akik azt mondják, hogy engem április első napjaiban Szabadkán láttak. Mind a tíz ember hazudott. (Az elnök rendreutasítja.)

(Jánossy emlékiratai.)

Elnök Jánossyhoz fordul és azt mondja: Ide vannak csatolva az iratokhoz az ön memoárjai.

Jánossy: Én tiltakoztam az ellen, hogy odaesatolják. Én azokat védőügyvédeknek irtam.

Elnök: Majd kihallgatjuk a vizsgálóbíró urat is, ő majd megmondja, hogy ön tiltakozott-e.

Jánossy: Tóth János rendőrkapitány is becsületszavát adta olyan dolgokra...

Elnök félbeszakítja: Ne gyanúsítson senkit.

Jánossy: Írásaimat, amelyeket a fogházban irtam, az ügyésznek kellett átadnom, ki azokat minden tiltakozásom ellenére az iratokhoz csatolta. Memoárjaimat akkor irtam, amikor nagyon zavart lelkiállapotban voltam. A másodikikat (Jánossynak tudvalevőleg három memoárja van) az ügyész nem is akarta védőmnek kiadni, mert olyan dolgok vannak benne, amelyek az ügyész nem tud megcáfolni. Azután ezt mondta: Ne méltóztassanak engem faggatni, nem törődöm azzal, hogy mi lesz velem. Memoárjaimnak egy szava sem igaz.

Piller védő is ellenzi a memoárok felolvasását. A tárgyalásokon csak aláírt vallomási jegyzőkönyveket lehet felolvasni, a feljegyzések pedig vallomásoknak nem tekinthetők. Amennyiben mégis felolvasnák a memoárokat, kéri Jánossy második feljegyzéseit is felolvasni.

Bródy Ernő és Lengyel Zoltán védők szintén ellenzik a feljegyzések felolvasását.

Az elnök tíz percet felfüggeszti a tárgyalás folytatását.

Szünet után

Pleskovits Lukács védő kéri Winckler István kir. ügyész, Pertics rendőrkapitány és két fogházörnek tanukénti kihallgatását annak bizonyítására, hogy Winckler ügyész Jánossy előtt leveleket olvasott fel kihallgatásakor, amelyek alkalmasak voltak arra, hogy Jánossyban féltékenységet ébresszenek fel. Együttal bizonyítani kívánja a tanukkal azt is, hogy mikor Jánossy a vizsgálat során terhelő vallomást tett, cigarettát, pompás kosztot kapott, mikor pedig a terhelő vallomásokot visszavonta, rosszabb elbánásban részesült és rabkosztot kapott.

Bródy védő kéri Kindovics helyettes vizsgálóbíró tanukénti kihallgatását.

A bíróság a védők előterjesztése felett később fog dönteni.

Mielőtt a memoárok felolvasása felett a törvényszék határozatot hozna, a védők indítványozzák a zárt tárgyalás elrendelését.

Bródy védő indítványozza, hogy már az előterjesztéseket is zárt ülésen tárgyalják.

A bíróság az előterjesztések tartamára elrendeli a zárt ülést, addig eltávolítják a hallgatókat a teremből.

Néhány perre mulva újból megnyitják a nyilvános tárgyalást. Az elnök kihirdeti, hogy a bíróság nyilvános tárgyalásban elrendeli Jánossy emlékiratainak felolvasását.

Déli 12 órakor fog a felolvasáshoz Balogh bíró. Háromnegyed óra mulva a tárgyalást délután 3 óráig felfüggesztették.

A délutáni tárgyaláson folytatják a memoárok felolvasását, ami körülbelül még másfél órát vesz igénybe. A bíróság elrendelte Jánossy második memoárjának felolvasását is.

Jánossy egy helyen azt írja, hogy Mariska egyszer elbeszélte neki álmát, amelyben látja, hogy Jánossy és 6 megölik az öreg Haverdánét, látható tehát, hogy régen foglalkoztak a gyilkosság eszméjével. A gyilkosság tervét Mariska és Vojtha főzték ki. Vojtha kiszámította, hogy Mariskának több mint százezer korona haszna lesz a gyilkosságból, délvidékre fognak utazni és amikor onnét visszajönnek, nőül veszi Mariskát.

Jánossy a vádlottak padján ülve, teyerébe hajtja fejét és sirva hallgatja feljegyzéseinek felolvasását.

Izgalmas jelenetek.

A tárgyalás mai délutánján játszódtak le az egész bűntény szinte legizgalmasabb jelenetei. Jánossy memoárjainak felolvasása foglalta le majdnem az egész délutánt. A Balogh bíró által felolvasott memoárok hemzsegek a legpornografikusabb pikáns dolgoktól. Jánossy a legnagyobb nyíltsággal és őszinteséggel ír a legdrákrétegebb nemi dolgokról, ami tekintettel a nagyszámú hölgyközönségre, igen kínos hatást keltett. Éthetetlennek tartották, hogy az elnök nem rendelt el zárt ülést, vagy legalább is nem szőlította fel a hölgyközönséget a távozásra. A memoár többi része különben nagyon unalmas és ismert dolog, úgy, hogy egy esküdt el is aludt. Mikor az elnök felkeltette, megijedve így szólt:

— Nem aludtam, csak bóbiskoltam.

Megcsonkított bűnjelek.

A memoárok olvasásának vége felé felállott Piller védő és kijelentette, hogy az emlékiratoknak kezei közt levő második példánya nem fedi azt, amit Balogh bíró felolvas.

Az elnök erre konstatálja, hogy a hivatalos példányból egy fél oldal ki van tépve, még pedig éppen az a rész, mely arról szól, hogy mily eszközökkel birták rá Jánossyt vallomására. Ugyancsak konstatálja, hogy a memoárok-ból több részlet keresztül van húzva.

Bródy Ernő dr.: Haliatlan dolog, hogy a tárgyalás iratai megcsonkítva kerüljenek a törvényszék elé.

Lengyel Zoltán dr.: Mivel itt egy fontos bűnjelet képező iratot megcsonkítottak, büntető feljelentést tesz ismeretlen tettesek ellen okirathamisítás és bűnpártolás miatt.

Nagy érdeklődés között szólalt meg az elnök. Neki is feltűnt, — ugymond — hogy az irat meg van csonkítva és kérdést intézett a vizsgálóbíróhoz, aki azt válaszolta, hogy miután azt a részt a memoár-okban nem tartotta lényegesnek, kitorülte.

A védők semmisségi panaszt jelentenek be és Lengyel dr. kéri, hogy a bíróság ez ügyben azonnal határozzon.

A bíróság tanácskozássra vonult vissza, amely több mint egy óráig tartott. Három tanácskozás is volt: a bírói szobában, a vizsgálóbíró előtt és a kir. főügyész-helyettes előtt. Szünet alatt a teremben nagy izgalommal tárgyalták az ügyet, míg végre bevonult a bíróság.

Elnök bemutatja Jánossynak a vizsgáló-

bíróhoz intézett levelét, melyben Jánossy kéri a memoárok egyik példányát ügyvédjének kiadni. A vizsgálóbíró — mondta tovább az elnök — azt jelentette nekem, hogy miután a memoárokat az ügyvédnek ki kellett adnia, azokból olyan részleteket, melyeket az ügyre nézve ártalmasoknak tartott, kihuzott, illetve megsemmisített, Jánossy engedelmeivel.

A védők ez ellen semmisségi panasszal élnek.

Az ügyész, a rendőrkapitány és az örök.

A bíróság ezután elveti a védelemnek azt az előterjesztését, hogy hallgassák ki Winckler ügyészt, Pertics rendőrkapitányt és a fogházöröket arra nézve, hogy milyen körülmények között készültek a memoárok és a vallomások. Ellenben elfogadja a bíróság az ügyésznek azt a javaslatát, hogy megkeresi a jelenlevő főügyész-helyettes, hogy holnapig irásban adjon felvilágosítást a fogházban történetekre vonatkozólag megejtett vizsgálatról.

A tárgyalást ezután az elnök kedé délelőttre halasztotta.

Ma döntött a főügyész-helyettes Bródy Ernő dr. védőnek Priviczky börtönőr ügyében tett feljelentéséről is. Ez volt ugyanis az a börtönőr, aki jelentkezett a főtárgyaláson és elmondta, hogy ő hallotta, amint Bródy dr. elmondta Haverda Mariskának: Az is gazember, aki magát elítéli.

A főügyész-helyettes bűnösnek találta a börtönőrt és megfeddésre ítélte. Az indokolás szerint az ítélet azért enyhe, mert a börtönőr tulajdonképpen az elnök utasítására jelentkezett vallomástételre.

A főmérnökne szerelme.

Kettős halál a budakeszi erdőben.

Távirati tudósítás.

Arad, november 8

Előkelő urisemberekből álló vadásztársaság üzte a vadat — mint fővárosi tudósítónk jelenti — tegnap Budakeszi környékén a Kamara erdőben. A vidám Nimródok között Holló Barnabás, az ismert szobrász is hódolt a nemes vadász szenvedélynek. Egy pihenő alkalmával a művész kutyája a közeli tisztás felől ugatást hallatott, mely nem akart szünni. Holló a hang irányába indult, mely az erdőbe vezetett. Odaérve a körbe szaglászó kutyához, borzasztó látvány tárult eléje. Egy teljesen feloszlásnak indult női hullára bukkant, mellette feküdt napernyője és egy férfi panama kalap. A nő vörös haja már elvált a fejétől és aroán alig volt emberi vonás látható. Néhány lépényire odébb ugyanilyen állapotban feküdt a férfi, kinek mellén lőtt seb tátongott.

A felfedezésről értesítették Parényit, az illetékes rendőrkapitányt, a ki rögtön kiszállt a helyszínre és megállapította, hogy a női hulla Fulp Zsigmond zágrábi államvasuti főmérnök feleségének teteme. Fulpné született Klein René néhány hét előtt egy szenzációs szerelmi regény kapcsán szerepelt a nyilvánosság előtt. Az újságok megírták, hogy megszökött: férjétől és sógorát, Fulp Ferenc csornai könyvelőt követte.

A szerelmi tragédia néma szereplőinek személyazonosságát Fulpné édes atyja is megállapította, aki a ruhájáról ismerte meg gyermekét.

A körülmények azt mutatták, hogy az asszony lőtte előbb agyon a férfit s aztán maga ellen fordította a fegyvert.

A vesztőhely — Aradvárosáé.

Barabás Béla indítványa.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, november 8

A november havi közgyűlés tárgyalja Barabás Béla dr.-nak azt az indítványát, melynek benyújtásáról az Aradi Közlöny október hatodik számában megemlékezett. Megírtuk, Barabás kijelentései kapcsán, hogy azt javasolja a törvényhatóságnak, a gyűjtés útján befolyt körülbelül százezer koronán felül hiányzó összeget a város vegye kölcsön valamely kezelése alatt álló alapból és vásárolja meg a vértanuk vértelével megszentelt helyet.

Ma adta át írásban a polgármesternek Barabás indítványát, mely a következő:

Tekintetes törvényhatósági bizottság! Az aradi vértanuk vesztőhelyének megváltása s méltó megőrkítésének javára megindított országos megalam, alig tíz hónap alatt oly eredményt hozott létre, hogy ma már elérkezett az ideje a tervbe vett földvétele keresztülvételének. Siettetni a szerződés véglegesítését az a körülmény is, hogy a föld tulajdonosa csakis ez év végéig van írásbelileg lekötve a terület eladása és átengedésére.

Csak röviden jelzem, hogy e föld megvételének céljára a városi alapok között kezelés alatt álló 17—18 ezer koronán kívül, a városi tanácshoz körülbelül 50 ezer korona érkezett be, továbbá a nálam lévő takarékpénztári könyvecskében több mint 9000 korona, az aradi 13-as bizottság és az aradi Kossuth asztaltársaságnál mintegy 10 ezer korona áll rendelkezésre s tudomásom van egyes lapoknál s más helyen lévő mintegy 5000 korona összegről, úgy hogy egyszerű felszólításra majdnem 90 ezer korona áll rendelkezésünkre, s remélem, hogy ezen összeg, mire a vételár kifizetésére kerül a sor, fel fog szaporodni 100,000 (százezer) koronára.

Hiányzik még 100,000 korona, amelynek fedezetére nézve a következő javaslatot terjesztem elő:

Vegye kölcsön a város a hiányzó százezer koronát valamely kezelése alatt álló alapból, vagy alapokból, amelyeknek pénze takarékpénztárilag gyümölcsöztetik, s a takarékpénztártól élvezett kamatokat a vértanuk vesztőhelye megváltási alapjának terhére térítse meg.

Ezen kamatok megtérülésére bőséges fedezetet nyújt azon 7058 korona évi bér, amelyet a mostani bérlők 1912. évi október végéig fizetnek.

Indítványozom továbbá, hogy a végleges szerződés feltételeinek megállapítása, a vételár mikénti lefizetése s egyéb a vétellel kapcsolatos teendők megbeszélése s a vétel végrehajtása céljából a föld tulajdonosnője vagy közjegyzőileg meghatalmazott helyettesével leendő tárgyalásra a város törvényhatóságának megbízottjaként Varjassy Lajos polgármester s a tiszti ügyészség egyik tagja kiküldessék.

Tekintettel az ügy sürgősségére, mondja ki a közgyűlés a hozandó határozatnak birtokon kívül leendő fellebbezhetését.

Az eladásra vonatkozó s Biró Gizella, férjezett Pokorny Richárdné urnó által 1908. november hó 27-én kiállított kötelező nyilatkozatot eredetben átfogom adni Varjassy Lajos polgármester urnak s már most e nyilatkozat bevezető részében fentartott jogomnál fogva e földet vevőjének Arad szabad királyi város közönségét nevezem meg.

Kelt Budapest, 1909. november hó 6-án.

Tisztelettel:

Barabás Béla dr.

orsz. képviselő,

az aradi 13-as biz. elnöke,
törv. hat. biz. tag.

Mint értesülünk, a tanács pártolólag terjeszti be az indítványt és ezzel is lehetővé akarja tenni, hogy a vesztőhely mihamarabb nemzeti bucsujáró helylyé váljék.

AZ ARADI KÖZLÖNY TELEFONSZÁMAI:

Szerkesztőség — — — — — 357

Kiadóhivatal és hirdetésosztály — 151

Nusi naplójából.

A primadonna, mint alperes. Az arad vásárhelyi kaland

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, november 8.

Ha a primadonna egyszer beszélni kezd magáról, akkor se vége, se hossza a papírra kívánczó apró eseteknek. Ilyen eseményteljes korszaka van most Dióssy Nusinak, akiről a krónikás szinte naponta feljegyezhetne olyan történeteket, melyek talán jobban érdeklik a közönséget, mint az elvált és megint visszakerült asszonynak kétségkívül érdekes, de mégis költött története. Ez igaz históriák közül kiszakított itt kettőt Nusi naplójából.

Az egyik ügy már régebbre és messzibbre nyúlik vissza, a másik mindössze néhány napos. A történeti hűség kedvéért kezdjük a régebbivel.

Nusi akkor még a kassai publikum előtt lejtette el „Bob herceg” és „Aranyvirág” táncait, amikor ez a történet kezdődött. A primadonnát természetesen ott is körülrajngta az aranyifjuság, melynek egyik tagja különösen hódolattal nézte esténként a művésznőt. Az első sor egyik szélső támlás-székéből nézte végig Fáy Máté Nusi minden fellépését és úgy látszik a közelség a művészetnek hódoló ifjúból hamarosan szerelmes lovagot teremtett. Fáy Máté, aki különben egy kassai előkelő családnak lányos mamáktól körülrajngott sarja, szerelmes, nagyon szerelmes lett a primadonnába. És hogy ezt nemcsak a fáma állította így, annak bizonyítéka az a sok cukor, kugler és egyéb kedves ajándék, amivel a fiatal ember Nusi figyelmét magára akarta vonni.

A közbeeső részletek elhagyásával mindjárt elárulhatjuk, hogy a fiatalember igyekezete kudarcot vallott. Minden udvarlás és kedveskedés hiába volt és Nusi a nélkül távozott Kassáról Nagyváradra, hogy Fáy Mátét meghallgatta volna. Ez azonban nem szegte kedvét a szerelmes embernek. Kassától Nagyvárad nincs olyan távol, hogy a szerelem aeroplánján oda ne lehetne repülni. Fáy Máté is Váradon termett és újból megkezdte az ostromot. És itt hagyjuk megint a részleteket, a csokrokat, a bonbonokat stb. és konstatáljuk újból az ostrom sikertelenségét. Nusi kőszívű maradt még a legkomolyabb házassági ajánlatokkal szemben is.

A kudarc kissé kizökkentette a fiatalembert az előkelőségből. Fáy Máté beperelte Nusit. A szerelmes lovagból szigorú felperes lett, aki a nagyváradai járásbíró előtt komoly pört indított a primadonna ellen ezer korona erejéig. Azt állította, hogy Nusi ennyivel tartozik neki. A primadonna kijelentette, hogy ő soha egy icipici fillért sem fogadott el Fáy Máté felperes urtól, csakis azokat a virágokat és egyéb apróságokat, a miket ajándékba kapott tőle és amikért ő semmi ellenszolgáltatással nem tartozik. A felperes az ellenkezőjét állította, de a bíróság Nusinak adott igazat. A gavallér apellált az ítélet ellen és most a felelősségi bíróság eskü alatt fogja meghallgatni a feleket és csak azután hoz döntő ítéletet.

Még ennél a pörösködéssel is humorosabb volt az a másik eset, amely a napokban történt meg Dióssy Nusival és Csányi Mátyással, az aradi színház új karmesterével. Nusit szombaton elhívták Hódmezővásárhelyre hangversenyezni. A primadonna Csányi Mátyást vitte magával kíséretnek, már mint zongorakísérőnek. Kora délután indultak el Aradról, hogy este már a vásárhelyi közönség előtt szerepelhessenek. Mikor az állomáson fel akarnak szállani a vonatra, udvariasan eléjük lép a kulauz:

— Parancsoljanak talán egy külön fülkét?!

— szölt sokat mutató mosolygással.

Nusi elpirul, Csányi Mátyás, a hü férj, talán még jobban és mindketten mondják:

— Felesleges. Ide is bezállhatunk — és rámutattak az előttük álló kocsiira, — itt nincsenek sokan.

— Csak tessék kérem jönni, van itt külön fülke is — erősködött tovább hamisan mosolyogva lelógó bajusza alatt a kulauz.

— Hát menjünk oda! — szölt kacagva Nusi. — Csak nem fél!?

Csányi Mátyás erre már büszkén kijelentette, hogy biz ő nem gyáva és követte Nusit a külön kupéba.

Fütyölt a vonat és megindultak Vásárhely felé.

Vagy a második állomás felé a hamis kulauz a függöny mögött bekukucskált a kupéba. És mit gondolnak, mit látott?

Nusi újságot olvasott az egyik szögletben, Csányi Mátyás pedig a másikban — aludt.

Két szó — 1310 korona.

Az aradi törvényszék ítélete.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, november 8.

Az aradi kir. törvényszék ma abban a kérdésben hozott ítéletet, hogy az alkalmazott milyen fokú sértés esetében van jogosítva a szolgálatot azonnal elhagyni a nélkül, hogy a felmondási időre járó fizetését elveszítené. Az eset a következő:

Bing és Löbl aradi borkereskedő cégnél volt üzletvezetői minőségben alkalmazva Blau Jakab 370 korona havi javadalmazással. Blau 1908. december havában hosszabb ideig uton volt amikor utjában Szamosújvárra érkezett, táviratot kapott, amelyben édesanyja betegágyához hívták. Blau az értesítés következtében 1901. december 21-én megszakította utját és Nagykanizsára utazott, az uti számláit azonban posta útján beküldötte főnökének.

Blau távolléte alatt a cég főnöke, Löbl Gyula átvizsgálta az üzletvezető által benyújtott uti számlákat és azt találta, hogy Blau 1908. december 3-án felmerült uti kiadásait is felszámítja a cég terhére, holott ezen a napon már nem a cég részére utazott. Az uti számlára Löbl Gyula ezt a megjegyzést írta: „ez lopás” és így az irodai személyzetnek adta át elkönyvelés végett. December 14-én haza érkezett Blau Jakab és a többi üzleti alkalmazottak közötték vele főnöküknek az uti számlára írt megjegyzését. Blau indokolatlannak találta Löbl vádját és azonnal kilépett az alkalmazásból.

Az üzletvezető ezután az aradi királyi törvényszék előtt három havi felmondási időre járó fizetéséért, 1110 koronáért pert indított. Követelt ezenkívül 360 koronát azon a címen, mert három hónapon át az uti költségekből ennyit takarított volna meg és ezt az azonnali eltávozás miatt elvesztette.

A bíróság kihallgatta tanuként a Bing és Löbl cég több alkalmazottját és a főnök által az uti-számlára írt megjegyzést tényként megállapította. Ma hozta meg ítéletét a perben a bíróság Heller Mór dr. kir. törvényszéki bíró referálása alapján. Jól lehet a bíróság nem találta jogosnak Blau azon eljárását, hogy 1908. december harmadikáról felmerült uti-kiadásait főnöke terhére felszámolja, de miután a bíróság meggyőződése szerint ez a körülmény csak arra jogosította volna fel Löbl Gyulát, hogy megtagadja az erre a napra felszámított díj kifizetését, de nem arra is, hogy becsületsértést kövessen el alkalmazottja ellen, a bíróság a Bing és Löbl céget elmarasztalta a keresetbe

vett 1110 korona tőke és 200 korona perköltség megfizetésében.

Blaut a kereset többi részével elutasította a bíróság, mert az utazási költséget a törvényszék javadalmazásnak nem tekintette és mert Blau utazás címén csak annyit volt jogosítva felszámítani, amennyit tényleg kiadott. Miután pedig a három hó alatt nem utazott, költsége sem merült fel.

HIREK.

Az inzultált városatya.

— Vita a közigazgatási bizottságban. —

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, november 8

Arad város közigazgatási bizottsága ma délután tartott ülésén foglalkozott Balcsó Antal állásától felfüggesztett mérnöki hivatali segédtségi fegyelmi ügyével. Felelősség útján kerültek az ügy iratai a bizottság elé. Mikor Balcsó október 13-án Reisinger Sándor törvényhatósági bizottsági tagot inzultálta, ez a bűnügyi feljelentésen kívül a fegyelmi eljárás megindítását is kérte. Kádas Kálmán főjegyző az 1886. évi XXIII. t.-c. első szakaszának b) pontja értelmében fegyelmi vizsgálatot indított ellene és ugyane törvény 4. szakasza alapján állásától felfüggesztette, fizetését pedig egy harmadrészre szorította.

Hanthó Sándor dr., a segédtségi ügyvédje a főjegyző határozatát megfelelően a közigazgatási bizottsághoz. Nem ismerte el törvénynek a fegyelmi eljárás megindítását, mert Balcsó esete nincs ama telexatív felsorolt esetek között, melyek fegyelmit vonnak maguk után; nem volt felfüggeszhető — mondja továbbá a felelősség — mert a fennforgó körülmények azt nem teszik indokolttá.

Angel István dr., az ügy előadója, azt javasolta, hogy bizottság a felelősségnek egész terjedelmében adjon helyet és helyezzék hatályon kívül a főjegyző határozatát, aki a b) pont alapján ítélkezett, mert — ugymond Angel dr. — Balcsó inzultusa a törvény által felsorolt esetek közé nem tartozik és még analógia útján sem sorolható oda. Minthogy így megszűnik a fegyelmi eljárás megindítása, nem lehet ok a felfüggesztésre sem.

Az előadói tervvel szemben Múlek Lajos az elsőfokú intézkedés épségben tartását kérte, mert ha az előadó érveit helyeselné a bizottság, amit még maga Balcsó sem tenne meg, ha itt volna, akkor annak a véleményének adna kifejezést a közigazgatási bizottság, hogy a törvényhatósági bizottság tagját bárki inzultálhatja, ha azt hiszi, hogy ez az ő érdekeit sérti törvényes működése által. Fordult volna Balcsó a tanácshoz vagy törvényhatósághoz, ha sértve érezte magát. Ha ugy védnök meg a törvényhatósági bizottságot, mint ahogy azt az előadó javasolja, akkor mindnyájan ki leszünk téve inzultusoknak, vagy pedig ki kell mondanunk, hogy az a városi képviselő, aki bírálni akarja a tisztviselő eljárását, — menjen párbajozni. Erre nem vagyunk hajlandók. A főjegyző határozatát kéri fentartani azzal, hogy Balcsónak egész fizetése folyósíttassék.

A fegyelmi eljárás alapjául szolgáló törvény a) pontjának az alkalmazását javasolta Rosenberg Miksa dr., mert, ugymond, Balcsó megszegte a törvényt az által, hogy a törvény által alkotott ellenőrző hatósága iránti kötelező tiszteletet nem tanúsította és azzal, hogy a büntető törvénykönyv 262. szakaszába ütköző nyilvános becsületsértést követte el, törvényha-

tósági bizottsági tagot, törvényes testület tagját inzultálván.

Ugyanilyen értelemben szólalt fel Müller Károly, rámutatván arra, hogyha megszünteti az eljárást és a felfüggesztést a közigazgatási bizottság, akkor arra kényszerítené Reisingert, hogy ne gyakorolja törvényes jogait és ne bírálja a tisztviselő hivatalos működését, melyet a hármass bizottságban az elnöklő polgármester nem talált mértéktelennek, mert különben rendretusított volna a felszólalót. Ő is kéri a főjegyző határozatának fentartását, kiegészítve Múlek dr. indítványával.

A közérdek fenforgását nem látja Szokolczay Lajos kir. ügyész s a felfüggesztés megszüntetését kéri, míg a bizottság Múlek dr. és Nagy Sándor dr. felszólalása után szavazat útján úgy döntött, hogy elrendeli a fegyelmet az 1886. évi XXIII. t. c. első szakaszának a) és b) pontjai alapján Balcsó ellen és állásától felfüggeszti. Fizetése ötven százaléknak kitulalása iránti kérelmével a közgyűlés elé utasította.

— Időjárás. A meteorológiai intézet jelentése szerint e hó 9-én az időjárás: változás, nyugaton elvéve csapadék.

— Választási értekezletek. A Kossuth-asztaltársaság ma este értekezletet tartott a városatyá választások dolgában. Az értekezleten elsőnek az asztaltársaság elnöke, Nagy Kálmán szólalt fel, aki lelkes beszédben méltatta a két jelölt, Lakatos Ottó és Schwarcz Zsigmond érdemeit. Hasonló értelemben szólalt fel Szendrei Mihály és Hónig Ottó. Az elnök ezután felolvasta Barabás Bélának a társasághoz intézett levelét. Barabás levelében kijelenti, hogy a két jelölt jelölését ő is igen szerencsésnek tartja.

A III. kerület választópolgárainak egy csoportja ma este szintén értekezletet tartott, amelyen Lits Antal hírlapíró jelölését határozták el.

A II. kerület választó polgárai kedden este 8 órakor a fácán-utcai Donnavell-vendéglőben tartanak értekezletet.

— Steinheilné orvosszakértői. Párisból táviratozzák: A Steinheil-pör mai tárgyalása szokatlanul érdekes volt. Kihallgatták az orvosszakértőket, akik egyértelműleg azt vallották, hogy Steinheil és az anyósát több embernek kellett meggyilkolni. A boncolás alapján jelentették az orvosok, hogy a halottakban mérget nem találtak. Baltazár dr. szerint Steinheil anyósát az ágyban ölték meg és a fésű a gyilkosoknak térdelve könyörgött, hogy ne bántásák. Szerinte Steinheilné van olyan erős nő, hogy a két gyöngye áldozattal egymaga is elbánhatott.

— Fegyelmi vizsgálat április 11-ike miatt. Arad megye törvényhatóságának közigazgatási bizottsága ma délelőtt tartotta Dálnoki Nagy Lajos alispán elnöklete alatt rendes havi ülését. Az ülés jórészt kisebb jelentőségű folyó ügyeket intézett el. Varjassy Árpád kir. tanácsos, tanfelügyelő előterjesztette Dirlea Pál szőlősi görögkeleti román tanító ügyét. Dirlea ez év április 11-én, a törvény szerinti nemzeti ünnepen az iskolaszéki elnök figyelmeztetése dacára nem tűzte ki az iskolaépületre a nemzeti zászlót. A borosjenői járási főszolgabíró ezért Dirleát 50 korona pénzbírságra ítélte. A megye alispánja a bírságot 20 koronára mérsékelte, ma pedig a közigazgatási bizottság kimondotta, hogy a tanító ellen fegyelmi vizsgálatot indít és kéri a kultuszminisztert, hogy a fegyelmi vizsgálat lefolytatásával a közigazgatási bizottságot bizza meg. Kimondotta még a bizottság, hogy a barackai érdekeltégnek állami iskola felállítására érdekében a kultuszminiszterhez beadott kérvényét pártolásra ajánlja.

— A lengyelek üdvözlése. Az október hatodikán itt járt lengyel vendégek hálásan emlékeznek vissza az aradiak vendégszeretetére és ezt ma a következő sürgönyben adták tudtára a tanácsnak: *Városi Tanácsához!* Sztamorovszky polgármesterünk és elnökünk tiszteletére rendezett bankett alkalmával iszunk kedves aradi magyar testvéreink egészségére, akik minket oly szívélyesen és magyar vendégszeretettel fogadtak és ezen alkalomból nagyrabecsülésünknek és hálás köszönetünknek adunk kifejezést. *A lengyel—magyar klub tagjai.*

— Vasuti katasztrófák. Budapestről jelentik: A budapest—bécsi vonalon vasuti szerencsétlenség történt ma este. Az 51. számú személyvonat négy utolsó kocsija Bicske mellett elszakadt és a pályán maradt. Nemsokára észrevette ezt a vonatvezető, aki visszatolta a vonatot, hogy a négy kocsit hozzacsatoltassa. Ugyanakkor rohogott arra a 90. számú tehervonat, amelynek vezetője a vészjelzöt nem vette észre és a személyvonatnak futott. A személyvonat vezetője és két utas súlyosan megsebesültek. A tehervonat 12 kocsija összetört. Ha az utolsó kocsi is megsérül, kiszámíthatatlan nagy a szerencsétlenség, mert az dinamitot szállított. — Newyorkból táviratozzák: Pensylvániában egy vasuti gyorsvonat neki ment egy szembe jövő vonatnak. Az összeütközés következtében az összes vasuti alkalmazottak meghaltak és számos utas súlyosan megsérült. Nagyobb katasztrófa csak azért nem történt, mert a Pullmann kocsik acél alkatrészei nem zúzódtak össze.

— Winckler István dr. áthelyezése. Jól értesült körökből eredő információ szerint Winckler István dr. szabadkai kir. ügyészt Rózsahegyre nevezik ki törvényszéki bírónak. Winckler neve tudvalevőleg a Haverda-ügy kapcsán lett ismertté.

— Halál az aradi pályaudvaron. Ma reggel Aradra érkezett az erdélyi vonattal férje társaságában Lisszafeld Ferdinándné, brassói butor nagyszatlos neje. A vonatból kiszállás közben a sineken összeesett és hirtelen meghalt. Tisch Mór dr. orvos agyszélhűdést állapított meg.

— Az elvesztett hamis százás. Irtunk arról, hogy Békéscsabán lefoglaltak a postán egy hamis százkoronást. Akinél a százast megtalálták, azt vallotta, hogy Schwarcz József eleki kereskedőtől kapta; Schwarcz viszont azt vallotta az eleki főszolgabírói hivatalban, hogy ő az aradi vásárban kapta a pénzt, de nem emlékszik, kitől. A csendőrök a lefoglalt hamis százással ma a közszékházra akartak menni, de utközben észrevették, hogy a bűnjel hamisítvány elveszett. Egész délután keresték az utcákon, de nem találták meg.

— Merénylő suhancok. Ruzs Lázár rovtmultu foglalkozás nélküli suhanc társával, Toma János süteménykihordóval ma délben beállítottak egy mulatóhelyre és ott revolverrel akarták a lányokat kényszeríteni, hogy velük mulassanak. Ezek távozásra szólították fel a garázdálkodó suhancokat, de Ruzs távozása helyett négy lépésnyi közelségből rácélozott Kiss Annára és többször feléje lőtt. A leány a földre bukott és így elkerülte a halált. A lármára megugrottak Ruzs és társa, de egy óra múlva újra beállítottak. A mulató tulajdonosa az éppen arra cirkáló rendőrfőnököt hívta be. Milkó Lajos és Tóth Mihály rendőrök érkezéskor a fiatal emberek megszöktek s Ruzs az őt üldözöbe vett Milkó rendőrré négyszer sötötte el revolverét. Hosszas üldözés után az est folyamán sikerült elfogni a suhancokat.

— Üzlet átvétel. A Färber Lajos és testvére aradi fűszernagykereskedő cég megvette Karácsonyi Antal fűszerkereskedőnek a Hunyadi- és Rákóczi-utca sarkán levő üzletét és át is költözött az utóbbinak helyiségébe.

— Titokzatos lopás. A következő sorok közlésére kérlek föl bennünket: „Aradi Közlöny” tek. Szerkesztőségének, Arad. E hó 5 én kelt b. lapjukban „Titokzatos lopás” című napi hírre vonatkozólag van szerencsém megjegyezni, hogy nem szegedi utazó, hanem budapesti redőnygyáros vagyok és hogy az ellopott váltók összege nem 1440 korona, hanem 1242 koronát tesz ki. Fenti adatokat azért rekrifikálom, mert nem akarom, hogy téves adatokkal a rendőri nyomozot megnehezíttessék. Nagyon kérem a tek. Szerkesztőséget, hogy a közleményt a fenti adatok szerint helyesbiteni sziveskedjek. Szívességükért előre is hálás köszönetet mondva, maradok Budapest, november 5. kiváló tisztelettel Róna Ernő.

— Félbeszakított esküvő. A szentesi anyakönyvi hivatalban szokatlan jelenet játszódott le. Az anyakönyvvezető előtt násznép kíséretében megjelent egy fiatal pár, hogy annak rendje és módja szerint házasságot kössenek. Magukkal hozták eskünyáikat, szabályszerűen ki voltak hirdetve is és így a házasságkötésnek mi sem állt útjában. A nemzetiszínű szalaggal övezett anyakönyvvezető föltette a szokásos kérdést. Előbb a férfihez:

— Akarja-e Y kisasszonyt feleségül venni?
— Igen! — hangzott el az érces, határozott válasz.

Aztán a nőhöz fordult az anyakönyves:

— Akar-e X urhoz feleségül menni?

A hölgyecske habozott egy ideig aztán szintén határozott hangon jelentette ki:

— Nem!

— Nem? — kérdezte az anyakönyvvezető.

— Nem? — kérdezte a vőlegény.

— Nem? — kérdezte a násznép.

— Nem! — ismételte meg a menyasszony s gyors léptekkel elosont, magára hagyva az ámuló-bámuló násznépet.

— Földek és kertek osztályozása. A városi kataszteri hivatal a megváltozott mivélési ágban talált földek és kertek osztályba sorozását befejezte, az erről szerkesztett jegyzék 1909. november hó 7-től december hó 7 ig terjedő 30 napon át a városházán a kataszteri nyilvántartó hivatalban közszemlére van kitéve. A netán sérelmesnek vélt sorozás ellen az érdekeltek felszólalásait a kataszteri nyilvántartónál szóval, vagy írásban bejelenthetik a közszemle ideje alatt.

— Születések, halálozások és házasságok. Az aradi anyakönyvi hivatalban november 8-án a következő születéseket és halálozásokat jelentették be és házasságokat kötöttek: Született: Solymosi Mihály cipésznek Erzsébet nevű leánya, Szuszéka Lajos bádognak József nevű fia, Nyemkovszki József kőművesnek József nevű fia, Makutza Tódor napszámosnak Tódor nevű fia, Balta János napszámosnak Mihály nevű fia. Meghalt: Lobninger Mária 68 éves magánzónó, Barna György 11 éves fiú, Rittler Anna 38 éves magánzónó, Wollák Józsefné 52 éves építőmester neje, Gyapjas Erzsébet 1 éves. Házasságot kötött: Huyér Pál szobafestő Rucsek Gizellával, Buczi Dániel csizmadiaségéd Havancsák Teréziával, Brenner Nándor szobrász Héder Erzsébettel, Malitia János köteles Don Perszidával, Szüts István szabósegéd Szabó Erzsébettel.

— Zsebtolvajok garázdálkodása. Az arad—budapesti gyorsvonat az utazó zsebtolvajok eldorádója. A kocsik tulzsfoltasága kitűnő alkalom a zsebelésre. Alig van nap, hogy a forgalmas vonal mentén fekvő városok rendőrségeihez ne érkezzenek feljelentések. Ma délben Varga Miklós szegedi lakós, kataszteri biztos jelent meg az aradi rendőrségen és elmondotta, hogy Csabán szállott fel a vonatra, nagy tolongás volt és úgy vette észre, hogy egy fiatal ember minttha szándékosan útját állná. A tolongás multával távozott és a kataszteri biztos Kurticsón vette észre, hogy 240 koronával telt tárcája eltűnt. A rendőrség megindította a nyomozást.

— Kossak csász. és kir. udv. és kamara fényképész műterme. Weitzer János-utca 3. sz. Telefon 657. 2811

— Perzsa szőnyegraktáramat a Neuman-palotában Széchényi-utcai oldalon megnyitottam. Szíves pártfogást kérek. Tisztelettel Schwarcz Zsigmond. 3811

— Menyasszonyi kelengyék szolid, szakavatott kivitelben legelőnyösebben beszerezhetők Heim J. cégnél Arad, gróf Nádasdy palota, Szabadságtér 20. 3407

— Szabó féle pármái ibolya szappan a szappanok ideálja. Rendkívül kellemes illata s bőrpuhító üdítő hatása olyan, hogy egyetlen külföldi szappan sem vers nyezhet vele. Ha igazán finom szappannal akar mosdani, felesleges, hogy drága külföldi szappant vegyen. Egy darab 70 fill., 3 drb. 2 kor. Készíti Szabó Béla pipere-szappangyáros Miskolcon. Kapható Aradon Vojtek és Weisz, Hánzu Nesztor és Hegedűs Gyula cégeknél. 3943

— Francia likőrök legbiztosabb készítésére, — házilag — a likőr aroma 1 üveg 60 fillér Vojtek és Weisznál. 17

A kiváló bór- és lithiumos gyógyforrás

SALVATOR

vese- és hólyagbajoknak, köszvénynek, cukorbetegségnek és hurutos bántalmaknak kitűnő hatása.

Természetes vasmentes savanyúvíz. 1942

Kapható ásványvízkereskedésben vagy a S. Inve-Lipóczy Salvator-forrás Vállalatnál Budapest, V. Rudolfsrakpart 8.

Negyedmillió család a fővárosban.

Tauszky Lipót megszökött.

Távirati tudósítás.

Arad, november 8.

A Tauszky szállító cég főnöke, Tauszky Lipót, negyedmillió korona kicsalása és elsikkasztása után a fővárosból megszökött.

Tauszky tavaly megismerkedett Spanner Ferencné magánzónóval és ennek barátságát és bizalmát annyira meg tudta nyerni, hogy amikor Tauszky elpanaszolta, hogy nagy anyagi zavarokkal küzd, uzsorások kezében van és így fényesen jövedelmező üzletéből megélni sem tud, az asszony hajlandó volt segíteni rajta. Megegyeztek abban, hogy Tauszky eladja összes szállító kocsiit, ezzel szemben kap Spannernéől 20,000 korona értékű váltót. A kocsiakat azután Spannerné bírbe adja Tauszkynak. Ez megtörtént.

Később azt újságolta, hogy a hitelezők esődöt kértek ellene, a rendezéshez 55000 korona kellene. Spannerné Tauszkyval és nejevel felment Besnyő Bernát dr. ügyvédhez és itt szóbelileg szerződött Tauszkyval, hogy Spannerné ingatlanaira az ügyvéd 55000 korona kölcsönt szerez, az összeget Tauszky hitelezőinek kielégítésére fordítja és a kölcsönt a Lónyai-utca 43 és a Vig-utca 25. szám alatti házaiba első helyen betábláztatja. A házbért Besnyő dr. fogja szedni Spannerné részére. Az asszony megtudta, hogy Tauszky megcsalta, mert a házbéreket felszedte és megszökött. Kiderült, hogy Tauszky a nála beraktározott több mint 150 ezer korona értékű butorokat is eladta és a pénzt elsikkasztotta, illetőleg az orfeumokban elmulatja. A rendőrség körözi.

BŐRBAJOKAT,

bőrkiütéseket, daganatokat és sebeket, amelyek vérszegénységből erednek és nem akarnak gyógyulni, a

Scott-féle Emulsió

As Emulsió vásárlásánál a SCOTT-féle módszer védjegyét — a halászt — kérjük figyelmebe venni.

szüntet meg legjobban. A legtisztább alkatrészek, amelyek izletes módon könnyen emészthető krémmé egyesítettek a kiváló SCOTT-féle eljárás által, a 57416

SCOTT-féle EMULSIÓ-t

a legkiválóbbá tették és kétségbevonhatatlan hírnevet biztosítottak számára ezeknél a bajoknál.

Egy eredeti üveg ára 2 kor. 50 fillér. Kapható minden gyógytárban.

KÖZGAZDASÁG ÉS KÖZLEKEDES

Budapesti áru- és értéktőzsde.

Távirati tudósítás.

Budapest, november 8

Kínálat mér-ékelt, vételkudv gyenge, 12 ezer mm. 5 fillérrel magasabb.

az árak 50 különként számítva:

	Dell	2 órai
Tongori 1910. májusra	6 51—6 82	6 81—6 82
Buza 1910. áprilisra	4 12—4 13	4 09—4 10
Zab 1910. áprilisra	7 64—7 65	7 63—7 64
Rozsa 1910. áprilisra	10 23—10 24	0 23—10 24
Buza 1910. októberre	11 72—11 73	11 70—11 71
Buza 1910. májusra	13 97—13 98	13 93—13 94

Zárul 5 órakor.

Cesztrák hitellérvény 558 50

Budapest-kőbányai sertéskereskedelem.

— November 8. —

Magyar elsőrendű: Öreg nehez páronként 400 kilogrammon felüli súlyban — fillérik; közép páronként 400—40 kilogrammig terjedő súlyban — fillérik; fiatal nehez páronként 320 kilogrammon felüli súlyban 146—48 fillérik; fiatal közép páronként 251—320 kilogrammig terjedő súlyban 146—148 fillérik; könnyű páronként 240 kilogrammig terjedő súlyban 146—150 fillérik.

Sertéslétszám: november hó 4. napján volt kezeset 22630 darab, november 5. napján felhajtott 833 darab, nov. 6. napján elszállított 822 darab, november 6. napjára maradt készletben: 23.150 darab. A hiteli sertés üzlet irányzata változatlan.

NEMZETI SZÍNHÁZ.

Kedd, 1909. évi november hó 9-én:

B) bérlet.

B) bérlet.

Az erdőszleány.

Operetta 3 felvonásban. Irta: B. B. Schinder. Zenejét szerzette: G. Jarno. Fordította: Rovész Ferenc. A verseket Országh Bertalan

S Z E M E L Y E K:

II. ik József Dolly Lajos.	Rutern, Jovag Szabó L.
Gróf Loeben Polgar S.	Pöldessy Ecsa Ferenc.
Gróf Sternfeld Ditról Mór.	Lang. erdősz Várnay Jenő.
Josefine Kun Iren.	Krisztina Dióssy Nusi.
Othegraven Benkőné.	Wal orl Péter Leóv. y Leó.
Gróf Koizitzki Gerő János.	Mi ka Zalai Margit.

Kezdete este 7 és fél órakor.

URÁNIA SZÍNHÁZ.

(Háró Simonyi-utca 1. szám, Szabadságtér mellett.)

Műsor 1909. november 9 én. k-dd

1. Dráma a vad nyulga'en El-tek. — 2. Élő képek. Humoros. — 3. Sved és No vária. Látványosság. — 4. Tizenharmadik vendég. Humoros — 5. Hercegnő és rabszoiganó. Dráma. — 6. Szappangyártás. Tanulságos. — 7. Igazmondó tükrök. Humoros. — 8. Brémától—Newyorkig. Természet után.

Előadások délután 5 óratól kezdve.

Helyárak: I-ső hely 1 kor., II-ik 80 fill., III-ik 60 fill., IV-ik hely 40 fill., V-ik hely 20 fillér.

Szénüzletünket jelentékenyen megnagyobbítva

Andrássy-tér 14 sz. Hermann-palotából.

Boros Béni-tér 2. szám

áthelyeztük.

A közeledő fűtési időnyre bármily mennyiséget akár azonnali szállításra, akár előjegyzésre a fűtési időny tartamára e hó folyamán

kedvezményes áron

eszközlünk s igen ajánljuk ezen önként nyújtott előnyt igénybe venni.

Becses rendelvényeit uj irodánkban úgy mint eddig személyesen, levelező-lapon vagy

Telefon szám 139.

kérjük s jegyzünk figyelmes és gondos szolgáltatunkról biztosítva, kitűnő tisztelettel

Kneffel Károly és fia

szénnagykereskedése

Boros Béni-tér 2.

Kneffel-ház.

1451

Mindaddig felülmulhatatlan!

Csak akkor valódi, ha a baromzogó üveg a csatlolt szalaggal (sárga papíron vörös feketé nyomonnal van ellátva.)

A Maager W.-féle
valódi tisztított

Csukamájolaj

(hatóséggel védett kiadásban.)

sárga üvegenként 2 kor. feher 3 kor.

Maager Vilmostól
Bécs. 3-99

1869. óta Ausztriába és Magyarországra általánosan bevezetve.

Tanárok és orvosok előszeretettel rendelik.

Kapható a legtöbb gyógyszerárban és drogueriában

Főlerakat és szétküldés Ausztria-Magyarország részére:

W. MAAGER, WIEN,
III/3., Heumarkt 3.

Utánzások törvényileg üldöztetnek. Aradon kapható Gutori Földes Kelemennel.

Pénzt

1743

jelzőlog, amortisatio és váltó fedezetre földbirtokra és városi bérházakra legelőnyösebben közvetít

Szücs F. Vilmos

Aradon, Karolina-utca 8. sz. saját ház a fiók postá mellett.

Rosenblüh

H. és Társa

ALAPITTATOTT 1804.

Olcsó árjegyzék

oly cikkekről, melyeket kizárólag cégünk hoz forgalomba.

Angol kelmék, dupla széles, méterenkint 90 krajcártól kezdve 1 frt. 20—1 frt. 50 ig. **Reklám ár.**

Maradék vászon, közép szálu, minden célra 28 krajcár, vékonyabb 31 krajcár, legfinomabb szálu, kelengyére alkalmas 33 kr. Hibátlan jó minőségek, 30% megtakarítás. E maradékok 4 métertől 8 méterig kaphatók.

Madapolan mo-ott chiffony, vékony szálu, métere 27 krajcár, közép szálu, kelengyére alkalmas, métere 32 krajcár. — Utóbbi rendszeres forgalmi ára 45 kr. R-advívál alkalmi vétel. 271

Cérna vászon 2000 mtr. maradékokban I. rendű creasz női ingre és ágyneműre méterenkint 72 krajcár, rendszeres forgalmi ára 90 krajcár. Rumburgi tömött szálu métere 85 kr., ennek forgalmi ára 1 forint 10 krajcár.

Alsó lepedők varrás nélkül hófehér, bőr erős darabja 1 forint 40 krajcár. — Csoda olcsó ár!

Zsebkendők, férfi és női, színes és fehér tucatja már 1 forint 60 krajcártól. — Verseny nélküli olcsó árak!

Asztalnemű, törülközők, egyes darabok fél árban.

Alsó szoknya — **Jonponok:** selyem tafft 5 frt. 80 kr., moire 4 frt. darabja. — Minden színben kaphatók.

Női ingek, nagy parti vétel, dus kézi himzéssel, darabja 1 forint 65 krajcár.

Szőnyeg maradékok, ugyszintén I. axminster nyírott, csekély szövőhibával 2 m. széles, 3 m. hosszú 27 frt., 2 1/2 m. széles, 3 1/2 m. hosszú 42 frt. E szőnyeget a cég már évek óta hozva forgalomba, eddig is elkelt több 100 darab a vevők legnagyobb meglepedésökre.

Himzés maradékok,
Schweizeri, fél áron.

Kirakataink megtekintését kérjük, azok árjegyzése a n. é. közönségnek teljes tájékozást nyújtanak.

Rosenblüh

H. és Társa

Szabadság-tér.

Permetyező javítások elfogadtatnak.

M. kir. szabadalmazotti

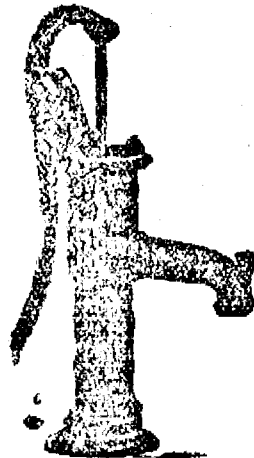
Borszivattyuk

és hozzá való legjobb minőségű gummi csövek legolcsóbb gyári áron.

A szivattyu hengerből a bor utolsó cseppig kifolyik, a szőlő magvak, héjak és egyéb tisztatlanságok azonnal továbbittatnak, ezáltal a szivattyu nem romlik és a bort nem ronthatja, a gépezet jó működéseért 8 évi jótállás, ingyen javítás

Tüzi fecskendők

Golyó szelepekkel. Közsegeknek legalkalmasabb, mert homokos és sáros víz használatánál sem tagadják meg a szolgálatot, — a gép jó működéseért 8 évi jótállás (ingyen javítás), hozzá való országos egységcsavarok és a legjobb minőségű belül

gummirozott kendercsövek a legolcsóbb árban

Kutak

a hozzávaló csövekkel olcsóbbak és jobbak, mint bármely bel- vagy külföldi gyárban.

Hönig Ottó

m. királyi szabadalmazotti tüzi fecskendők és szivattyu készítő.

Arad. Rákóczi-utca 27. sz.

Könyvkötészetünkben

egy ügyes fiatalulónak

tanulónak

3 korona kezdőfizetéssel

felvétetik.

Bővebbet a kiadóhivatalban.

Nagymennyiségű pléh-pánt

maculatura

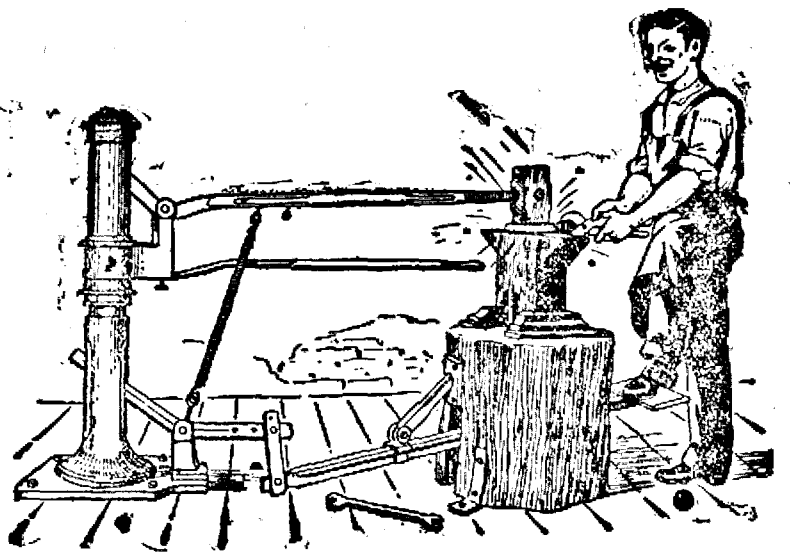
jutányos áron

eladó.

Fontos lakatosok és kovácsok részére

Schwatz és társa féle szab. lábajtásu pőröly kalapács.

Egyedüli gyártók és elárusítók
Solymos Testvérek gépgyára
Arad, Kölcsey-utca 67.

Nagy megtakarítás időben és segéd munkásokban, aránylag olcsó beszerzés, minden műhelyben könnyen felhasználható.

Ezen kalapácsok gyárunkban üzembn bármikor megtekinthetők.

Arjegyzék kimerítő leirással érdeklődőknek kívánatra megküldetnek. 3895

Tisztelettel: Solymos Testvérek.

Használjon Nagysád Földes-féle

Margit-Cremet,

hogy arca tiszta, üde és bájos legyen.

A MARGIT-CREME a főrangu hölgyek kedvenc szépítő szere, az egész világon el van terjedve.

Páratlan hatása szerencsés összeállításában rejlik, a bőr azonnal felveszi és kiváló hatása már pár óra lefolyása alatt észlelhető.

Mivel a MARGIT-CREMET utánozzák és hamisítják, tessék eredeti védjeggyel lezárt dobozt elfogadni, mert csak ilyen készítményért vállal a készítő mindennemű felelősséget.

A MARGIT-CREME ártalmatlan, zsirtalan, vegytiszta készítmény, a mely a külföldön általános feltűnést keltett.

ARA 1 KORONA.

Margit-szappan 70 fillér. - Margit-pouder 1.20.

Gyártja:

Földes Kelemen laboratóriuma

ARADON.

461

Legolcsóbb bevásárlási forrás.

Bárki meggyőződést szerezhet arról, hogy csakis

Kilényi C. és Társa

kék golyóhoz címzett áruházában

József főherceg-ut 11. szám alatt

szerezhet be legeelőnyösebbet mindennemű női ruhaszövet, barchet, vászon, kész fehérnemű és trickó áru szükségletét. 4156

Kérünk próbavásárlást eszközölni.

APRÓ HIRDETÉSEK.**A Kinek**

Ismeretség híján

házasújszóra, nevelőre, üzletvezetőre, könyvelőre, segédre, lapánra, gazdatisztra, kulcsárra, vinczellőre, kertészre,	kulcsárra, gazdasszóra, szakácsnőre, szobaleányra, házi- vagy irodaszolgára, pénzbeszedőre, házmesterre, stb.-re van szüksége.
--	---

Aki

bérbeadni kíván

birtokot, házat, vadászterületet,	kocsit, lovat, halászatot, telket,
---	---

Aki

eladni kíván

butort, zongorát, bort, gyümölcsöt, gabonát,	üzletet, műhelyt, lakást, stb. vagy
--	--

Aki

mindeneket vétel vagy bérbevitel céljából keresi;

Aki

valamely állást betölteni kíván: legbiztosabban értezt, ha az

„ARADI KÖZLÖNY”

kis hirdetési

rovatát használja.

Zálogházból

gyémánt és brillians fülbevalók és gyűrűk, aranyláncok, mindenféle ékszereket ezüstneműeket kiváltak és veszek. Farkas Streicher Arad, Tökölly-tér 1. 1771

Temperamentumos úrnő

állandó barátságát keresi művelt fiatalember, ki urnőjét odaadással szolgálná, ha érzelmeit viszonzná. Feltétlenül discretio. Leveleket kérek „Viszonzni fogom” jellegre kiadóra. Levél elküldését Közlönyben jelezni. 4167

Keresünk

egy olcsó, kisebbszerű íróasztalt megvételre. Ajánlatokat a kiadóba kérünk.

Egy jömenetű

szatócsüzlet korcsmával együtt elköltözés miatt előnyös feltételek mellett eladó. Bővebbet Jäger Józsefnél, Uj-Panát. 4166

Üzleti könyvek,

u. m. fő és segédkönyvek, ügyvédi naplók és főkönyvek, valamint egyéb irodai felszerelések legeelőnyösebben szerezhető be Ingusz I. és Fia könyv- és papirkereskedésében Arad, Andrassy-tér 16. 178

Üzleti berendezéshez

2 szép festett Puld eladó Labdás Péter urnál Boros Béni-tér 15. sz. 4036

Teljes ellátást

kaphat decembertől intelligens fiatalember a Kápolna-utcában. Bővebbet Vargáné, Csernovits-utca 7. 4168

Teljes évfolyamok

az „Uj idők”, képes folyóiratok K. 4-től feljebb. „Das Buch für Alle”, „Zur guten Stunde” stb. már K. 2 feljebb. Kaphatók Krausz Paulin könyv- és papirkereskedésében, Színházépület. 3241

Ügyes fodrásznő

ajánlkozik házakhoz. Cim a kiadóhivatalban. 4124

Kiadó december 1-től

egy szoba, konyha és minden hozzátartozóból álló lakás, üvegezett folyosóval és vízvezetékekkel. Tudakozódhatni Wesselényi-utca 38. 4148

Kasza-utca 10a. számú házban

két lóra istálló azonnal kiadó. Bővebbet Kossuth-utca 3. bádogos-üzlet. 4146

Üzletvezető,

ki fűszer, vas- és rövidáru szakmában teljes jártassággal bír és kellő óvadékkal rendelkezik, román nyelvet bírja, egy vidéki fogasztási szövetkezethez kerestetik. Ajánlatok „Megbízható” jellegre alatt e lap kiadóhivatalába kéretnek. 4160

Veszek tudományos könyveket,

szépirodalmi műveket és egész könyvtárakat, szintugy hangjegyeket is a legmagasabb áron. Az összes zsebalaku albumok, melyek 25-30 korona értékű legkiválóbb hangjegyeket tartalmaznak, 2 koronáival kaphatók Kerpel Izsó könyvkereskedésében, Arad. 8911

Eladó házak

Angyal-utca 13 és 27. sz jól jövedelmező házak eladók. 3814

Egy fél hosszú

bő szabású télikabát és blousok eladók. Teleky-utca 10.

Kerestetik

expedicionkba egy jó írással bíró leány.

Diamant Jenő

épület- és díszmű-bádogos. 1921

Műhelye és

kész áru raktára: Kazinczy-utca 1. (Polgári iskolával szemben.)

Telefon szám 242.

Elektromos erőátviteli

motorokat

kikölesönöz, elad és felszerel 3191

Kalmár József

villanyvilágítás, telefon és villamos csengő berendezési vállalata

Arad, Salacz-u. 2.

Uj női- és férfi szabó műterem.

KATONA LÁSZLÓ

Arad, Szabadság-tér 1. sz. a

Van szerencsém a n. 6. városi és vidéki nagyközönség b. figyelmét felhívni ujennan megnyitott

női és férfi szabó műtermemre,

hol minden e szakmába vágó munkát legizlésebben s legeelőnyösebb ár mellett elvállalok.

Szives pártfogásért eszedezik Katona László, női és férfi szabó, Szabadság-tér 1. szám alatt. 2023

Női kalap divat szalon!

Van szerencsém a nagyerőmű dolgozóknak b. tudomására hozni, hogy válogatott izlealt

modeljeim

az őszi és téli szezonra megérkeztek.

Dusan fölszerelt raktáram által abban a kellemes helyzetben vagyok, hogy egy a legkényesebb, mint a legszerényebb igényeket kielégíteni. Számos látogatásért esz 343

Grünblatt Antónia

Arad, Szabadság-tér 11., I. em. (a Glock hűsarnokkal egy házban.)

Byászkalapot a legeelővidebb idő alatt elkészülnek Tanulóleányok felvétetnek.

Régi ékszerek ujjaalakítása,

szép és jó ékszerek

legeolcsóbb beszerzése

Waldmann I.

arany és ékszművesnél

Szabadság-tér 14.

(Fiume kávéház mellett.) 3491

Könyvkötészetünkben tanulóleányok felvétetnek.

3 korona kezdőfizetéssel

felvétetnek.

Villany-, gáz- és petroleum lámpákra

gyönyörű, szép kivitelű

- crepp-papír és selyem -

ernyők

kaphatók. 2922

PICHLER SÁNDOR

papiros, írószer és üzleti-könyv raktárában Szabadság-tér 1. Telefon 308.

SZULTÁN FORRÁS

A húgyhajtó és húgysavoldó vizek királya, bőr- és dús lithion-tartalmu ásványvíz.

Kiváló vegyi összetétel: lekövetkeztében sikerrel alkalmazható vese-, húgykő- és hólyagbajok eseteiben, valamint cukorbetegségeknel, csúszos bántalmaknál; továbbá a légző- és emésztőszervek hurutus bajainak gyógyítására

Igazgatóság: Budapest, IV. Ferenc József-rakpart 22. Kútkezelőség: EPERJES.

Főelárusítók Aradon: Dür Gusztáv, a városházzal szemben, telefon 118. Nagy Farkas, telefon 268. Fejér Gyula, telefon 71. sz. 8751